

inter se dissidentes ad concordiam revocavit. A Caeterum hoc anno 906, R. P. Laguille die 13 Aprilis, Wymphelingus die 12, Waldrammi mortem pag. 238, nisi quod ea refert ad annum 906. consignant.

WALDRAMMI CARMINA.

Vide supra in SALOMONE Constantiensi. Carmina utriusque propter arctam quam inter se habent connexionem, disjungere nolimus.

ANNO DOMINI DCCCCXX.

ODILO

MONACHUS S. MEDARDI SUESSIONENSIS.

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Fabricium, Biblioth. med. et inf. Lat.)

ODILO monachus S. Medardi apud Suessionenses in Gallia ord. Bened. circa A. 930 scripsit ad Ingrannum cœnobii sui decanum, postea anno 932 episcopum Laudunensem, *de translatione reliquiarum S. Sebastiani martyris et Gregorii M. papæ* in Suessionense S. Medardi A. 926 facta, quod sine nomine auctoris edidit Bollandus tom. II Januarii 20. pag. 270-293; sed auctori restitutum suo et præfatione ejusdem locupletatum Mabillonius sæc. IV. Benedictin., pag. 383. Verum epistolam ad eundem Ingrannum *de adventu et susceptione corporum SS. martyrum Tiburtii Marcellini, et Petri, Marcelliani et Marci, Probi et Hyacinthi, Marii et*

Marthæ, Audifax et Abacum, Abdonis et Sennis, editam ab eodem Mabillonio pag. 411, suppositiam et nullius fidei esse disputat Papebrochius in Actis Sanctorum, t. I. Junii 2, pag. 206, seq. Præter hæc scripta a Fabricio indicata, Scriptores Historiæ Litterariæ Gallicæ memorant ejusdem epistolam a P. Martene vulgatam ad Hucbaldum monachum S. Amandi, sicut et eidem vindicandos censent sermones tres, quos sine nomine auctoris vulgatos legimus in Bibliotheca Floriacensi, tom. II, pag. 136. Vide Historiam illam ibidem tom. VI, pag. 175.

ODILONIS MONACHI

LIBER

DE TRANSLATIONE RELIQUIARUM S. SEBASTIANI MARTYRIS

ET

GREGORII PAPÆ

IN SUESSIONENSE SANCTI MEDARDI MONASTERIUM.

(Acta sanctorum ordinis S. Bened., tom. V.)

MABILONI OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

Libelli sequentis, quem, excepta præfatione, in lucem edidit Joannes Bollandus sub Anonymi nomine, auctor videtur Odilo Monachus Medardensis, Ingranno monasterii decano, Carolo Simplice regnante. In pervetusto enim codice membraneo venerabilis viri Claudii Jolii, canonici ac cantoris ecclesiæ Parisiæ, qui codex olim fuit monasterii S. Medardi, huic libello præfigitur ista inscriptio: EPISTOLA ODILONIS AD INGRANNUM, et est alia etiam ejusdem Odilonis lucubratio ad ipsum Ingrannum de translatione sanctorum martyrum Tiburtii, Marcel-

lini, etc., quam postea exhibebimus. Corrigenda proinde inscriptio codicis Resbacensis, in quo subjectus liber Rodoino auctori tribuitur. Errandi occasio nata est ex conclusione libri, ubi Rodoinus *actudulam* de Sebastiani miraculis reliquisse memoratur. Porro Ingrannus decanus vivebat procedente sæculo decimo, ut constat ex Frodoardi Chronico ad annum 932, quo « Ingrannus decanus monasterii sancti Medardi episcopus Lauduni ordinatus » fuisse perhibetur. Ubi observare convenit, tum temporis pleraque monasteria, quibus impositi erant *saeculari*

abbates, administrata fuisse per decanos monachos, quos etiam pro-abbates et præpositos nonnunquam appellabant.

2. S. Sebastiani translationem, quæ præ manibus est, celebrarunt auctores graves et æquales, in primis Eginhardus in Annalibus ad annum 826, cujus testimonium Odilo refert in sua præfatione; et Wandalbertus in suo Martyrologio, tum xiii Kal. Februarii, tum v Idus Decembris, quo scilicet die facta est, in hæc verba :

Sebastianum quintis celebramus ab Urbe
Translatum, proprio quo Gælitica rura patrono
Exultant, ingens templum cui surgit et ara,
Antiquosque nitent æquantia culmina fastus.

Partem duntaxat S. Sebastiani reliquiarum translata eo fuisse scribit Ado Viennensis episcopus in Chronico, cui Baronius aliique astipulantur. Ex his reliquiis in Galliam delatis pars Floriacensibus nostris concessa est, teste Adrevaldo in libro de Miraculis S. Benedicti, cap. 28, nimirum coxendicis ossa duo hactenus asservata; pars sudarii Magnilecensibus ex sequenti capite 41, aliæ penes Medardenses nostros manserunt ad annum usque 1564, quo Calvinistæ furentes sacra lipsana fœde violata proculcarunt die 27 Septembris: a piis quibusdam hominibus collecta, uti et sancti Gregorii sanctique Medardi, et Catharinæ Borboniæ parthenonis Suessionici B. Mariæ pro tempore commendata, postea Carolus de Rossiaco Suessionensis episcopus auditis testibus approbavit, et tribus capsulis reclusit, uti legitur in commentario Alexandri Salmovæi monachi et eleemosynarii Medardensis, apud Bollandum.

3. Eodem etiam corpus S. Gregorii papæ translatum esse tradit Odilo infra cap. 15, quod de parte tantum corporis explicandum esse censet Baronius. Certe Carolus, cui cognomen Calvus, « cum Suessionicam peteret urbem anno 842, monachi de sancto Medardo occurrerunt illi, deprecantes ut corpora sanctorum Medardi, Sebastiani, Gregorii, Tiburcii, Petri et Marcellini, Marii, Martiæ, Audifax et Abacue, Homesimi, Meresinæ et Leocadiæ, Mariani, Pelagii et Mauri, Floriani cum sex fratribus suis, Gildardi, Sereni, et domni Remigii Rothomagorum archiepiscopi, in basilicam ubi nunc quiescunt, et jam tum maxima ex parte ædificata erat, transferret. Quibus acquiescens, inibi remansit, et uti postulaverant, beatorum corpora propriis humeris cum omni veneratione transtulit. Insuper et villam quæ Bernacha dicitur, rebus ejusdem ecclesiæ per edictum addidit. » Eandem rem probat caput 20 libri primi de Vita Gosuini abbatis Aquicinctensis, qui in Medardino cœnobio ægrotans, « videre sibi visus est de loco Sanctuarii virum egredi secus mausoleum, quod beati Gregorii creditur ossa continere, » a quo et sanatus est. Quo facto Gregorius « tam abbati Gaufrido quam quibusdam claustralium voluit quod acciderat non taceri, quatenus de miraculi perpetrato, de superbiorum confusione, qui dicerent Gregorium non esse in loco illo, de exaltatione ecclesiæ suæ hilariores redderentur. » Ad hæc Gregorii in ecclesia Medardensi quiescentis meminit Joannes Sarasberiensis in epistola 159, ubi Senonensis (ut puto) archiepiscopus « in procinctu ferendæ sententiæ » contra vexatores Thomæ Cantuariensis pontificis constitutus, « iter arripuit ad urbem Suessionem orationis causa, ut beatæ Virgini, cujus ibi memoria celebris est, et beato Drausio, ad quem confugiunt pugnaturi, et beato Gregorio Anglicanæ Ecclesiæ fundatori, qui in eadem urbe requiescit, agnam suam precibus commendaret. » De translatione Gregorii per Gregorium papam IV facta legendi Anastasius et Joannes Diaconus; de translatione vero ejus capitis in Senonense monasterium sancti Petri legendi Clarius, Odorannus, et maxime socii Bollandiani in suo Martio; ubi notant

A caput sancti Gregorii papæ, primi an secundi, creditum asservari in ecclesia ejus nominis Constantiæ ad Rhenum et Ulissipone in Lusitania. De aliis sanctorum reliquiis sæculo nono in Medardense monasterium translatis inferius post hunc librum; nunc vero de istius cœnobii origine breviter agendum est.

4. Sancto Medardo Noviomagi ad Cesium rebus humanis exempto, et apud Suessionas sepulto, Clotarius primum *cellulam* seu oratorium *ex virgultis*, dein *basilicam fabricare cepit* circiter annum 560, quam postea Sigibertus filius ejus explevit atque composuit, teste Gregorio Turonico episcopo, tum in libro de Gloria conf., cap. 95, tum in Historiæ lib. iv, cap. 49. Basilicæ situm ad urbis Suessionicæ prospectum orientalem ita describit auctor anonymus sæculi decimi in libello de Miraculis sancti Medardi, tomo X Spicilegii: « Erat autem illud rus quo hæc agebantur, ex ditione regalis fisci, cui Croiacus (*Crouy*) vocabulum est, ex antiquo profano idolorum cultui mancipatum. Nam et usque hæc Danorum tempora bifrons lapideus magnæ latitudinis ante fores sacræ ædis in eodem loco perstitit. Eruderato itaque agro et in planum redacto, construitur nobile mausoleum receptui tanti hospitis dignissimum: encœniatur locus, in quo sacrum Christi ovium famosissimum toto orbe erat alveare futurum; » id est cœnobium monachorum, quos eo in loco primitus institutos a Sigiberto fuisse demonstrat V. C. Adrianus Valesius in Disceptationis de Basilicis cap. 6, et in Defensionis priori parte, cap. 9. Hinc Paschasius Radbertus in lib. iii Expositionis in psalmum XLIV, agens de Suessione civitate, quam *Vesonam* non semel appellat: « Habet, inquit, ad orientem sui nunc castrat monachorum cum suis sanctis confessoribus atque martyribus. » In ea basilica sepulti Clotharius et Sigibertus; et Pippinus Caroli Magni parens in regnum levatus a Francis dicitur in brevi Chronico monasterii, quod Chronicon exstat in Spicilegii tomo II. Cum angustior esset basilica quam ut confluentium populorum turbam capere posset, eam Hilduinus abbas et sacri palatii archicapellanus, juvante Ludovico Augusto, in ampliorem formam instauravit, quam postea Sigefridus rex Nortmannorum incendio tradidit circiter annum 886, ut legitur in primo Chronico de gestis Normannorum apud Chesnium. Et tamen Henricus dux, quem Carolus imperator auxilio Parisiensium miserat, a Nortmannis cæsus, anno insequenti « in basilica sancti Medardi sepelitur, » testante Reginone in chronico. De instauratione et incendio prædictis ita scribit Anonymus jam citatus in Spicilegii tomo VIII: « Nemo sane autemet hanc esse basilicam, » a Sigeberto scilicet ædificatam, « quæ olim a Chlodovico Cæsare cepta, nuper et a Marcomannis exusta. Verum illa prior a Sigeberto rege patrata, ob frequentiam populorum propter omnigenum virtutum insignia ad memoriam egregii martyris Sebastiani confluentium, a Rodoino tunc præposito ejusdem cœnobii Augusta præceptione, cooperante semper bonæ memoriæ Hilduino archicapellano abbateque jam dicti monasterii funditus destructa, et in maximo ambitu augustius est instaurata. » Istius instaurationis meminit Nithardus num. 3. Quis post Nortmannicam cladem loci restitutor fuerit, mihi incomperatum. Ecclesia quartum innovata, « anno 1131 dedicatur ab Innocentio papa secundo in honore beatæ Mariæ semper virginis et sanctorum apostolorum et martyrum, et in honore beati Medardi episcopi et confessoris Idus Octobris. » Quæ sæculo proxime elapso a Calvinistis fœde temerata, de novo restituta est nostro sæculo, quo monasterium congregationi sancti Mauri addictum feliciter perseverat. Isthic illustrata facta insignesque eventus contigere; floruerunt viri sancti ac pii non pauci: quæ omnia his observationibus comprehendi non

possunt. Nam eo loci, præter jam dicta, exauctoratus Ludovicus Augustus; Pippinus Aquitanie rex jussu Caroli Calvi tonsus; Hirmintrudis Caroli uxor ab episcopis coronata; et Rodulfus rex dictus, teste Frodoardo in Chronico. Concilium inibi ab Hincmaro habitum, in quo lata sententia adversus monachos duos, qui Pippinum inde subduxerant. Ibi etiam synodum habuit Innocentius papa secundus.

5. Istuc vitæ perfectioris desiderio secessere Leidradus archiepiscopus Lugdunensis; Marcus Scottus episcopus sæculo nono: quo etiam abbas sanctus Rodulfus, post archiepiscopus Bituricensis, loco præfuisse memoratur. His etiam adjungitur Hugo Caroli Magni, ut putant, filius, abbas Novaliensis. Præterea vixerunt eo in cœnobio sancti Arnulfus et Gerardus abbates sæculo xi, Goswinus prior sæculo xii. Hic observanda nonnulla de Marco Scotto episcopo, qui sæculo nono vixit.

6. « Marcus Scotigena episcopus temporibus Grimaldi canonici abbatis, Harmuto ejus quasi pro abbate, Gallum (*id est monasterium sancti Galli*) tanquam compatriotam suam Roma rediens visitat, » inquit Ekkehardus Junior in cap. 1. « Comitatur eum sororis filius Moengal, postea a nostris Marcellus diminutive a Marco avunculo suo sic nominatus: hic erat in divinis et humanis eruditissimus. Rogatur episcopus loco nostro aliquandiu stare: affecto nepote, diu secum deliberantes, vix tandem consenserunt. » Id factum regnante Carolo Calvo. Post hæc Marcus in monasterium sancti Medardi se recepit, « cum illic vigeret præclara monachorum congregatio, quorum honesta celebrabatur institutio, » ut scribit Lisiardus in Vita sancti Arnulfi episcopi SueSSIONENSIS, Hericus Antissiodorensis monachus, Marci æqualis, in libro de miraculis sancti Germani Antissiodorensis episcopi, cap. 53, Marcum vocat « sanctum senem, qui natione quidem Britto, educatus verum in Hibernia, post longa pontificalis sanctitatis

A exercitia, ultroneam peregrinationem sibi indixit. Sic traductus in Franciam, piissimique regis Caroli munificentia illectus, apud beatorum Medardi et Sebastiani cœnobium anachoreticam exercebat vitam, singularis nostro tempore unice philosophus sanctitatis. » Et sancti Germani miraculo verbis ipsius Marci relato, ita subdit Hericus: « Hæc ita apud Britanniam catholicis litteris contineri prædictus mihi episcopus jurisjurandi interpositione firmabat: cujus probitatem quisquis expertus est, verbis illius fidem cedere nullo modo dubitavit. » Ex quibus intelligitur Marcum fuisse virum sanctum, cujus gratia non immerito hic tantisper gradum sistere visum est.

7. Regulam sancti Benedicti Monachis ejus loci a primordiis impositam fuisse sententia fuit Rothadi eo nomine primi SueSSIONENSIS episcopi, qui in quodam privilegio ait, Reges in tantam extulisse monasterium istud, « ut omnibus locis sui juris eum præficerent, nullique intra Gallias religione, scientia opumque copia habeatur secundus, et fratres ex nobili genere Deo servientes sub regulari et monastica sancti Benedicti Regula ibidem agregasse. » Certe in jam citato concilio Medardensi Patres causam duorum ejus loci Monachorum, SECUNDUM REGULAM SANCTI BENEDICTI, examinaverunt anno 833, quo fere tempore Hincmarus Rhemorum antistes Rothado SueSSIONENSI episcopo scribit « pro ordinatione monasterii sancti Medardi, et restituenda in eo Regula. » ex Frodoardi lib. iii, cap. 21; idemque etiam epistolam direxit monachis ejusdem cœnobii « pro Hainoardo monacho, qui veniam pro excessibus suis apud regem postulaverat; » et cap. 25. Denique quam regibus acceptum fuerit monasterium sancti Medardi exinde patet et quod palatium habuerint monasterio contiguum, infra cap. 40, et quod loci monachos exemerint a quovis onere donorum et militiæ, quod paucis concessum erat.

ODILONIS EPISTOLA AD INGRANNUM.

Merito magnificæ fidei reverendo, omniumque C laudum præconio efferendo, Ingranno, Odilo (457) omnium sub norma cœnobialis disciplinæ degentium peripsema.

Suscepto paternitatis vestræ minime spernendo imperio, fateor, stupens hæreo. Licet enim monachile cingulum in agonia spiritualis militiæ professus sim, et ad omnia, tametsi difficilia imponantur paratum me esse debere decretum sentiat regulare; ingenue tamen testor ad exsequendum quid injungitis nequaquam me fore idoneum. Exigitis enim ut qualiter, quove ordine agonistæ fortissimi, domni scilicet ac piissimi protectoris nostri Sebastiani, virtutiferum corpus ad nos usque perlatum sit, quæve virtutum insignia et miraculorum magnalia cunctisque sæculis admiranda gesserit, litteris festinato alligare satagam. Grande quidem opus et sui magnitudine adeo præstans, ut humanæ inbecillitatis vires excedat. Quod quidem nec ipse, si vulgo, ut aiunt, Homerus emergeret, explere posset: quanto minus ego tantillus sermone imperitus et

(457) In ms. codice Resbacensi hic legitur Rodonis, at mendose ex dictis, in Joliano deest no-

grammaticæ disciplinæ omnimodis expertus, qui nec quidem, ut ita dixerim, ipsos aiones (*sic in Joliano etiam*) ad liquidum addiscere valui? Si tam grande onus flebilibus humeris imposuero, ante mei sub fasce ruendum erit, quam gressu aliquo libere incedendum. Oportuerat denique me tantæ rei magnitudinem diu expendere, et si quid pulchritudinis hujusce materiei dignis sensibus concipere possem, prius explorare; dehinc auxiliante Domino, si facultas explorata suppetat, quod injungebatis arripere. Ast cum præsem habeatur is qui Italianam præproperus hæc quæ scribenda sunt perferre debeat, et vestra instantia in procinctu maturandum opus expostulet, librandum est vestræ sanctitati, ut si perficere nequivero quod jubetis, non mihi imputetis qui tantum opus subii, sed vobis qui subire facitis. Neque in eo verborum falca, non eloquii vanitatem attendatis; non enim qualiter quantumve volui, sed feci qualiter quantumve potui: et licet rustice, vera tamen edidi. Ut enim egregius doctor Hieronymus ait: « Tolerabilius est verum auctoris, quod in fronte scribitur Ononis, quod proinde hoc loco supplere visum est.

rustice, quam falsa diserte proferre. » Sed mirari non desino, quomodo tot immensa sidera, tam ingentia et cunctis sæculis admiranda virtutum insignia, quæ per hunc speciali privilegio semper honorandum, excolendum ac venerandum martyrem suum Christus operari dignatus est, in laudabili silentio (458) usque ad hanc suppressi quiverint ætatem : maxime cum notum sit istius [at., hujus] sanctæ congregationis alumnos animi sapientia et faceta urbanitate semper fuisse profusos ; nisi forte id recipiamus, quod et ita esse ratione non spernenda conjicitur, divina miracula ex assiduitate viluisse. Et dum hoc in loco continua signorum frequentia magis magisque fruuntur, et miris semper miranda succederent, recentium copia delectati, præterita, quæ et numerum ipsum transgredi dicebant, litteris alligare inofficiosum et minus utile opinantes, torpenti studio obmisere. Sed Agenardus, cognomento Sapiens, ea qui tempestate habebatur insignis, hujus reverentissimi cœlicolæ mentionem in gestis Cæsaris Caroli Magni et filii ipsius Ludovici faciens (EGINH. in *Annal.*), inter alia quæ annotivo cursu dictabat, non inoperosum duxit mortalia acta immortalis astipulatione roborare, ita dicens : « Dum hæc aguntur, Hilduinus abbas monasterii sancti Dionysii Romam mittens, annuente precibus ejus Eugenio

(458) Et tamen Auctor in fine hujus libri ait ~~superesse~~ in suo cartophylacio schedulam Rodoini, plurima sancti Martyris miracula continentem.

RELATIO MEMORABILIS, cunctisque Galliarum populis solemniter eam devotione recolentibus perenniter profectiva, qualiter beatissimi Sebastiani venerabile corpus a Ludovico Cæsare imperatore et ab Eugenio sanctæ Romanæ sedis pontifice concessum, in Galliis denique translatum et apud Suessorum civitatem perlatum, honorifice susceptum atque depositum est die v Idæum Decembrium.

CAPUT PRIMUM.

Anno incarnati Verbi octingentesimo quarto decimo, divæ memoriæ Ludovicus Cæsar imperator Augustus, Caroli Magni filius, post lacrymanda sæculis omnibus patris fata suprema, totius monarchiæ principatum Francorum præjudicio adeptus, nullo adversum se opposito compacti regni sceptris fruitus ac stemmate donatus, universis quaquaversum applaudentibus paterno est solio collocatus. Qui cum per immensæ dignitatis gloriam facibus imperialibus præpolleret, beatarum virtutum quibus nunquam exui prævalet, immortalibus infulis se magnificentius exornare procuravit : præcipue memoriam ac patientiam in omni actione sua circumplexus, sed et futurorum non nunquam præsciens. Hic inter cunctos imperii sui primates, quos consilio suo asciverat, Hilduinum abbatem reverentissimum, virum quoque omni probitatis genere permodestum omnique sagacitate et industria præditum, justitia conspicuum, sanctitate præclarum, in tantum amavit et extulit, ut ei specialius quidquid secretius tractandum esset committeret, eumque archicapellanum in omni imperio suo constitueret. Hic itaque venerabilis ab-

A sanctæ sedis apostolicæ tunc præsule, ossa beatissimi martyris Christi Sebastiani accepit, et ea apud Suessionensem civitatem in basilicam sancti Melardi collocavit, ubi dum inhumata in loculo in quo allata fuerant, juxta tumulum sancti Medardi jacerent, tanta signorum ac prodigiorum multitudo claruit, tanta virtutum vis in omni genere sanitarum per divinam gratiam in nomine ejusdem beatissimi martyris enituit, ut a nullo mortalium eorundem miraculorum aut numerus comprehendi, aut varietas verbis valeat explicari. Quorum quædam tanti stuporis esse narrantur, ut humanæ imbecillitatis fidem excederent, nisi certum esset Dominum nostrum Jesum Christum, pro quo idem beatissimus martyr passus est, dignoscitur omnia quæ vult, facere posse per divinam omnipotentiam, in qua illi omnis creatura in cælo et in terra subjecta est. » De his Agenardus ita : Hinc, Pater requisivimus, tua benedictione donatus, tuisque beatissimis meritis præmunitus, quantum ipso eximio martyre juvante divina favorit elementia, præceptioni vestræ humilis exsecutor parere curabo ; et quia non obedire culpabile judicatur, et quod non est posse, velle præsumere præsumptibile dicitur ; malo de imperitia potius quam de contemptu edicti regularis a quoquam suggillari.

C has inter plurima quæ ei augustali benignitate commissa fuerant monasteria, habebat in prospectu urbis Suessorum cœnobium nobile, quod Clotarius quondam rex Francorum filiusque ejus Sigebertus in honore beatissimi Medardi confessoris Christi magnis construxerant sumptibus ; in quo et ejus sacratissima membra tumulaverant. Hujus ergo loci fratres Pater Hilduinus videns monasticæ religione pollere, et ecclesiasticis eruditionibus assuescere congratulans, eorum plurimum delectabatur profectionibus, et, ut magis magisque ad perfectionis culmen tenderent, monitis salutaribus sedulo hortabatur. Denique tanto amore ac diligentia locum ipsum excoluit, extulit opibusque ditavit, ut nulli intra Gallias religione, scientia opumque copia haberetur secundus. Hujus tunc sanctæ congregationis præpositus Rodoinus habebatur, vir sagax, cujus astutiæ et ingenio neminem nostri temporis æquandum puto. Hic ob meritum suæ fidelitatis, collatæ sibi divinitus industriæ tantam familiaritatis gratiam ab eodem Patre sanctissimo Hilduino est consecutus, ut eum omnibus monasteriorum præpositis, qui suæ ditioni subiacebant, præferret Hinc, fama vulgante, celebre

nomen ejus in aula regis habebatur. Itaque Deo amabilis imperator, comperta viri istius industria, privatim publiceque eum honorare cœpit, liberam ei concedens facultatem, ut quidquid sibi aut loco cui præerat utilitatis aut commodi reperisset, absque ullius consultu ad ejus tribunalia deferens, extemplo consecuturus esset. Nec multo post per divinam clementiam tantam ab eodem adeptus est gratiam, ut eum tam pro amore pii Patris Hilduini in cujus obsequio aulam regiam frequentabat, quam et pro sagaci industria qua singulariter præeminebat, si quando de regni utilitatibus tractandum esset, eum inter eos qui a secretis erant libenter admitteret.

CAPUT II.

Ea tempestate prædictus Pater Hilduinus apicem, sicut jam diximus, in omni Augusti monarchia super omnes sui habitus retinebat. Quod quidem officium suæ excellentiæ dignitati congruum, acris ut erat ingenii, decente satis exercitio administravit. Qui a piissimo Cæsare ad quorundam improbitatem compescendam qua adversus summum antistitem Eugenium intumuerant, Romæ delegatus, sic judicium omne prudenti examinatione exercuit, ut et Cæsaris jussum expleret, et pontifici satisfaceret, et eos qui contra hunc superbe intumuerant, sedata eorum contumacia, pacatos redderet et quietos. His rite patris, clamor Urbis in favorem tanti Patris attollitur, imperialia judicia approbantur, clementia per virum operata laudatur, pontificis amor ac devotio erga venerabilem ubertim succrescit Patrem, et ut in hujus dignitatis honore longo vivat tempore senatus omnis Ecclesiæ summa implorat devotione. Junguntur precibus multigena munera, quæ tanta ac talia a quibusdam percepisse narratur, ut pretium excedere viderentur. Benedictione itaque petita et obtenta, apostolorum principem sibi adfuturum orantes, consecuta repedandi licentia iter arripere Deo favente ad propria. Interea hi qui eum familiariter unico diligebant amore, ægre ferebant ejus absentiam, videntes extra placitum quorum sperabant tardius regredi. Spe incerta dubii repente audiunt non sine magno gaudio partes eum jam Galiarum adisse. Roduinus interea et sui, Patri ut erat fidissimus, quia res ei singulariter incumbebat, universa cum apparatu honorificentissimo in obviam sui desiderabilis proficiscitur patroni, tandemque reperto et reviso, mœrore quo afficiebatur abjecto, paternis ab eodem amplexibus excepti, ingenti admodum exultatione recreati, diu optatis perfruuntur gaudiis.

CAPUT III.

Post paternos amplexus et oscula prædulcia, de his quæ sibi accidissent avide percunctantibus prolixum habuit narrationis sermonem, qualiter quove honore a domino apostolico et a senatu sanctæ Romanæ Ecclesiæ fuerit exceptus; qua auctoritate et censura quorundam garrulitate repressa, qua adversus sacrum antistitem contumaces exstite-

rant, et jus imperiale servaverit, et apostolicis sanctionibus paruerit, et utriusque partis censor æquissimus fuerit, quamque ab omnibus Romanorum primoribus bene usus sit, et amicabiliter obligatus. Denique et hoc quod et sibi præcipuum, et suis erat gratissimum, quæ eum gratia ejusdem domni Pontificis etiam speciali contubernio ejus amicitie copulam habere meruit. Denique quidquid illud est, quod aut prospere cessit, aut eventu fortuito moleste accidit, Dei ineffabilia in omnibus sibi adseveravit adfuisse præsidia. SuffICIENTER itaque Hilduino itineris ac legationis suæ charissimis filiis referente discrimina, Roduinus ait: Gratias quidem omnipotenti Domino, Pater inclyte, habemus et agimus, quod universis ab eo latis prosperè concessis, salvum te et incolunem videre meritum. Nempe et hoc noctu dieque si nos exaudire dignatus sit, sine interpolatione expostulavimus, etsi non nostro merito, quod nullum esse decernimus, tuæ tamen fidei bono tuisque sacris meritis, Deo amabilis Pater, hoc nobis concessum cœlitus jocundamur. Etenim quo in remotione tua longævior fuit molestia, eo quia prosper fuit successus, in rei exhibitione hilarior exstat lætitia, qua utinam te valente patrono nos contingat perfici, quousque vitalis flatus hos rexerit artus. His pius Pater Hilduinus alloquii illectus ac plurimum jucundatus, cœpit serere sermonem de dignitate apostolica ac religione ecclesiastica, et de cultu Sanctorum, quorum infinita multitudine urbs Romæ pollebat, recensens quorundam ipsorum agones, merita quoque et nomina. His ergo jocundis recitationibus sibi blandiens venerabilis Abbas in longum duxit sermonem.

CAPUT IV.

Interea Roduinus, sagacis quia erat animi, et reor, cœlitus animatus, oculata cupidine loco cui præerat in futurum prospiciens, ait: Paulo animi Pater et Domine, sermocinante te dixisse præripui, quidquid tibi conducibile aliquoties esset aut placitum, a summo papa sedis apostolicæ inviolabili astipulatione perpetim esse concessum. Experiendum nobis est utrumnam habeat effectivam ejus pollicitatio clausulam. Certe, ut non, evenire poterit ut aliquem eximii meriti ex his quibus modo sermo habitus est, cœlicolam vobis conferre non abnuat. Quod si contigerit, qualiter vobis salubrius munus impertire valebit, quam oportunum etiam existeret, ut vestro in omnibus protectori sancto Medardo collega vestra protectione daretur? Ipso enim uno duntaxat patre fruimur. Erit autem hoc vestra salutis idoneum et memoriale sine fine mansurum, totiusque patris perenniter profectivum. Summa reverentia Hilduinus abbas gratulabundus Roduino ait: Tum religionis locum, quantum datur intelligi nos ubi brigere et extollere plurimum persuadere cogimus nec improbo votum tuum, neque tuæ petitioni dissentio, immo totum ingenium, quantum Deo annuerit, spondeo, teque hujus negotii exsecutorum esse decerno. Judicium tamen nobis ex hoc impet

expetendum est : cui si fuerit laudabile, tunc manifeste erit immutabile. Cui Rodoinus : Optinquit, Pater, tuæ sanctitatis decretum. Didenuo procul a Cæsare gloriosissimo ad dedum venerabilem abbatem comitibus iteri suadent, asseverantes magno imperatorisendi eum desiderio affici. Hinc gratanterrepentes ad Aquas usque Grani (459) pervepalatii. Tunc catervatim hinc inde universiostipantes atque supra modum exultantes,etralia induxere Augustorum. Quo ut solitose susceptus, omnem perfunctæ legationisapandit. Qua absoluta gratulatur admodumne gestis Augustus, refert gratias, largitur etra. Deposito imperii supercilio Augusta Julalebris et famosa, procedit ex triclinio, solito-

lectuosius venerabilem excipiens abbatem,ne plurimum exhilarata prospero jocundatur; cohors quoque omnis in ejus quasi in pa-

roprii lætatur regressu.

CAPUT V.

quam affatim gaudio sunt exhilarati, nonmor bonæ memoriæ Hilduinus (hoc enim ei non inerat) quod a suo fideli Rodoino eiatum fuerat, captata opportunitate hoc ip-Augusti auribus intimare curavit. Cui benimus ut erat imperator : Non tibi improbabilis debet, quod a tuo nostroque fideli promptione suggeritur : erit enim hoc, si res ef-a habuerit, non nobis solum, sed totius gubernaculis profuturum. Quem ergo deleobis congruentius expetendum? Evocatur nus regisque exhibitus præsentis, de hoc h eodem conventus imperatore, ratam ei-re reddidit sententiam dicens, Silvestrum lam sacrosanctum antistitem, si vestre subli- libet majestati, arbitror expetendum. Ac- fert Augustus ejus definitum sermonem, ita- mibus complaceat assistentibus sciscitatur. as omnium in hac re consensus, et ut feli- btineat exitum votis imprecantur unanimes. t Imperator libens, et ad hoc exsequendum, am divina faverit gratia, plenum spondet ob- am ; dehinc dilectum sibi abbatem cum Ro- de expeditione tanti itineris hortatur ac com- b, Rodoino arripiendi itineris certa præfigit, quibus excursis, ut ad ejus redeat præsen- imperat. Ille patriam locumque repetit alum- non segniter intercessæ dilationis tempore. Denique in procurandis tanto itineri neces- quidquid illud est quid Galliarum fertilis a proferre amabilius consuevit, satis abun- apparatus suum instruere satagens, maxi- pecuniæ summam aggregare studuit. Post lebus indultæ dilationis expletis, ad Augus- sentiam redit. Quo mox benignissime recep- stolas nomine et annuli sui impressione si- a, de adipiscendis sanctorum jam dictis ribus omnifaria prece refertas, quibus bea-

) Sic passim veteres Aquasgrani vocant villam regiam in pago Ripuariorum, quam Aquisgranum

lant recentiores.

PATROL. CXXXII.

19

lissimum Papam Eugenium rogabat Rodoino cum suis Romæ deferendas contradidit, et ut pro virium capacitate laboris et ingenii studium ad hoc exsequendum impenderent, attentius commendavit.

CAPUT VI.

A Cæsare his ita eleganter informati, et ultra quam de tanta dignitate æstimare poterat, prædulcibus osculis et sacris amplexibus viritum amplexati brachiis, gratiose dimissimi, iter frustra arripiunt inscii. Lingonensem usque ad urbem denique pertendunt : in qua aliquantisper recreandi vires, aptissimum locavere tentorium. Hic ante fores matris ecclesiæ quidem prævalida ægritudine graviter præreptus decubabat invalidus. Eadem ipsa nocte qua ibidem applicuerunt, post longa diurni doloris suspiria, cum fessa membra inepto nimis sopore resolvisset, se coram inenarrabilis splendoris atque fulgoris nimii personam astare conscipit : aspectumque ejus non ferens, caput circumagens, nec mortali lumine reverberata oculorum acie præsentem intendere valens, ab eadem blandis nimium affatibus quidnam ibi ageret, quo eventu molestiam ipsam incurrisset percunctatur. Causam reddidit incommodi, tempus exprimit. Ille rursum, an pristinae sanitati vellet restitui perquirat. Qui et sibi super hoc ingens esse desiderium, si aliquo modo id sperare posset, respondit. Cui et ille virga quam manu gestabat aurea plagam locumque hospitii designans, Vade inquit, in suburbium istud, et hujusmodi quæsitos reperies C viros Romam pergere disponentes : causam quam moliantur divina non esse prædestinationis, mea ex parte innotescet. Ad quem ille tremebundus et anxius : Domine, quo te jubes nomine monstrari? Et ille : Ego sum, inquit, Sebastianus martyr, qui Romæ pro Christi Dei confessione fustibus cæsus occubui, qua et corpore hactenus sepultus jacui. Mea illis humana a Domino esse concessa, non ejus pro quo vadunt, noverint. Ad hæc ille : Præceptioni, inquit, tuæ serenitudo parere non renuens, quam libenter ad eos quæ a te mihi jussa sunt perferre satagam. Illi forsitan me eos velle deludere, suspicata fraude calumniabuntur. Experimentum hujus rei, si a me exigere cœperint, quale jubes dare responsum? neque enim, ut reor, aliter eis persuaderi poterit. Tunc beatissimus martyr, exserto contra eum brachio, manu potenti statim ut eum attingit, sanitati reparavit. Atque ita prosecutus : Sanus esto, inquit. Hocque tibi sit signum a me collatum, quod nulla prorsus ambiguitate erit rejectibile. Somno lætitia metuque fugato sospitate integerrima, verissima esse omnia quæ audierat approbavit. Ita namque apparebat sanissimus, ac si nullius aliquando infirmitatis æstu fuisset infectus. Tunc ille ovanter universam perlustrans urbem et suburbana, jussos cœpit quærere viros, atque in sese deifica per sacratissimum martyrem operata publicare remedia. Hi qui eum ab heri et nudius tertius ad limina præ-

dicte basilicæ seminecem jacere viderant, hinc inde fama facti concurrentes stupore ignotæ restorationis attoniti, Deo late vulgaribus concentibus gratias personabant. Tandem ipse diligenter perquisitos reperit viros : quos statim designatis recognoscit indicis, et quæ sibi imperata fuerant intrepidus enarrat, seque in astipulationem dictorum antesignanum palam præbet. At hi cum summa reverentia susceptis quæ a beatissimo martyre dabantur mandatis in immensum exhilarati, vota gratiarum omnipotenti Deo persolvere, et sanctum pro beneficio sibi præstito consecra laude magnificare non cessant. Exinde retrogradis passibus itinera convertentes, paulatim reflectere conantur ad propria ; auctoremque hujus negotii venerabilem Patrem Hilduinum expetentes, rem divinitus gestam per ordinem pandunt, et ut per seipsum ad Augusti nolitiam ad ipsum perferre dignaretur, anxie precantur. Diplomata quoque quæ magni Silvestri presulis rogabant pignora, demutari in expeditionem inelyti martyris Sebastiani obnixè deprecant, et ne quid cepti itineris infortunium incurrant, maturari causam quanto citius qua audent importunitate insistunt. Perfert vir spectabilis Hilduinus ad nolitiam pii principis divinæ legationis arcanum, pandit salubrem de adipiscendis tanti martyris pignoribus revelationem. Jabet Augustus litterarum schemata sub obtentu emeriti militis multiplici referla prece instaurare. Dehinc ut prius nomine et annuli sui impressione signatas, Rodoino cum suis reassignat epistolas. Illi per divinam revelationem salubrius aura spirante gratanter viam relegentes, nihilque de expletione negotii ulterius hæsitantes, auream certatim expectant Romam.

CAPUT VII.

Anno incarnati Verbi 826, imperii vero Ludovici Cæsaris xiii, Rodoinus cum ingenti frequentia et copioso apparatu Romam intrat, impositæ sibi legationis sacramentum artificii industria informatum prudenter exolvit, martyris Sebastiani magnarum virtutum et sanitarum vivificos cineres implorat et impetrat. Sed antequam majestatem apostolicam adeat, quosdam episcoporum et abbatum seu reipublicæ primores, quos illic venerabilis Pater Hilduinus fidissimos se habere monstraverat, exquirat et reperit. Erant præ omnibus ex his promptiores et dignitati apostolicæ sedulo assistentes. Quirinus super ista, Theophylactus Numenculator, et Ingoaldus abbas reverentissimus, qui tum fortuito aberat. Siquidem ex præcepto imperatoris iter ad Beneventanos arripuerat episcopium Albocuriæ descripturus. Sed concito insecutus veredario, amica evocatione interceptus reflexit a Urbem. Legatos hilari aspectu excepit, humane egit : et si secundis valeret successibus, jam dictus Pater Hilduinus ante omnia seiscitatur. Prospera denique valetudine hunc haberi percipiens, Deo pro hoc gratias egit, et ut provectioribus per multa tempora incrementis sibi hoc vel quæ videre nequebat audiri daretur imprecatur ex

A animo ; dehinc quid tam impræcognite et insuspecte devenissent percunctatur. Illi ad aurem familiaris admoti, secretum universæ rei fiducialiter pandunt. Quod æquanimiter accepit, et eos in agendum desperatione ablata benignissime confortatus est : denique quod pollicitus est ore indefessa explevit intentione. Nam per illum via atque omnis ante domum apostolicam illis patuit aditas. Tum demum viros honestissimos Quirinum et Theophylactum expetentes, missas tradunt epistolas, atque pro his quæ habebantur inserta geminabant preces et munera. Itaque illi nomine martyris præcepto percussi, animo vulnque pallore suffuso, apostolorum Petri et Pauli tertius si daretur patronus, quomodo expelli sine tumultuali præjudicio posset, humani hoc ingenii protestabantur non esse : cum imperatoris jussum et amici petitionem quam libentissime vellent stabilire. Econtra Rodoinus et sui nequaquam hoc obstaculo repulsi, importunius insistebant, imperatoris inevitabile votum, et Patris a quo destinati fuerant fiduciam quam in eorum celsitudine collocaverat, replicantes. Talibus illecti, si permissio voluntatis Dei ac martyris foret, favere se ex animo indicant : et qualiter congruentius ordiretur prudenter insinuant.

CAPUT VIII.

Denique in patriarchium ante domum apostolicam deducti veniunt, solotenus genua curvati prona sacris hærent vestigiis oscula. Inde proferruntur diplomata, dantur et transmissa. Verborum copiis pium Patris demulcent animum, quatenus sic sibi forte inclinarent ad votum. Augusti pandunt auctoritatem, nominati et conscripti Patris explicant fidelitatem. Si quid minus litteralis schemata protendissent, pro captu ingenii elaborabant. Hæc colloquutione nemo privatorum intererat præter Quirinum et Theophylactum. Graviter enim tunc infirmabatur, ita ut semivivus appareret : nec aliter quam lecto accumbens eorum legationem audire poterat. Cum ergo legerentur epistolæ, et ille vocabulum martyris audisset.

Obstupuit vocis confudit et organa tristis.

Mens, sancti non ferre valens discrimina tanti.

Quippe quem post apostolos, quasi tertium, magnificis Romana plebs frequentabat muneribus ac laudibus. Quid animus voveret, pallentis facies prætendebat. Eo diu silente suspensis animis stabant et cum tandem resumpto spiritu responsionem dedisset, in ea spem omnem ademit, et supra se negotium esse asseruit. Verum illi quanta audebant supplicatione importune insistebant, genuaque ejus ac plantas profusis lacrymis exosculabantur. Unde spem quæ hæc meditaretur, et consilium cum prædenti Romano senatu exquireret, sine cujus consulto talia moliri non esse bonum aiebat, præstolari jussit. Rem sollicitius Rodoinus considerans præ suis quem cura instigabat amplius, non illico abcessit : sed angulo domatis memoratos viros Quirinum et Theophylactum segregavit, et eos in sententia ma-

nixe precabatur dicens: Nostri misereri
ni, qui spem totam vestræ commisimus
ni; et amicitie illius vestri recordamini,
i presentis optimarum deliciarum questus
et gratie Dei in celestibus cum sancto
participari. Si enim verum est quod vul-
licat, mentem patenter nobis cogno-
tum est quia dominus papa æquanimiter
non fert miscat. Quapropter quidquid
; quod certe investigare potestis, pre-
t vestris fidelibus absque dissimulatione
im abscedamus manifestetis et insuspe-
latis. At illi ut prius fidem dant in ope, si
ei martyris esse posset voluntas, patriar-
cti hospicio sese recolligunt.

CAPUT IX.

ua biceps cura sacrum excruciat ant-
incti quidem absentia, et præcellentissimi
amicitia, cui aliquando quæque sui juris
oncessa fuerant; indicto conventu privato
um et eorum qui a secretis erant, legatio-
osuit, cujus absolutionem ut sano pectore
it præcepit. Tunc illi pariter turbati et
am credi potest mirati, talem petitionem
ntis, aut sancti meritum nescientis esse
unt, utque res in prosperum non cederet,
m imprecabantur fortunam. Nec vere-
ropter papæ presentiam, si illis sanctum
laretur, dicere eum præcedentium Patrum
qui sacramentis ecclesiasticis Romanam
l dignitatem, longius distare imparem. ¶
plus? nec hoc fieri debere, neque juste
ise præstabantur. Econtra illustres viri
et Theophylactus fieri debere et posse di-
Et cum illi propter indiscretam et tædio-
itus confusionem, quæ sacrum videbatur
antistitem, secederent, et qui a secretiori-
it remanerent; congruam cum illis sermo-
m de eadem re cæpit serere, et melioris
e consiliis Deo, ut credimus, inspirante
ndere, et voluntatem suam promptiorem
e demonstrare. Illi autem qui ob garruli-
nauseam foras secesserant, invida sollici-
plorare non verecundabantur, quid dom-
stolicus cum Quirino et Theophylacto de-
retractaret, et quia eos in gratiam sui do-
supergredi sæpissima experientia didice-
oniam quidem erant arbitri diffinitionis
, ne ob hoc sine suo concilio illorum
res in prosperum cederet, ipsique quasi
iles haberentur, non vocati curiam repe-
his quibus interrogati fuerant aditum
tes, rem gratam pronuntiant. Reminisci-
uiunt, optime pastor et domine venerabi-
estri Hilduini erga majestatem sedis apo-
liberrimam affectionem; sed nec sumus
pplicationis Augustæ in hoc ipso nobis
ito negotio. Utrumque enim per divinam
tiam prudentiæ vestræ incomparabilis
ita disponet, ut nec ille vosmet inhu-

A manum, nec nos vos crudelem causemur. Sum-
mus olim pontifex dominus Adrianus quo nesci-
mus intentu hujus martyris aggressus tumulum,
aut illum intra urbis mœnia transferre, aut qui-
busque ex ejus corpore reliquias expetentibus vo-
lens tribuere, in primo conamine terribili horrore
correptus atque repulsus, imperfectum reliquit,
denique quod sanus evasit, clementiæ sibi parcen-
tia sancti resignavit. Præsidente quoque beate
memoriæ papa Leone hoc ipsum ex ejus præce-
ptione attentatum fuisse audivimus, ubi cum re-
pentina coruscatione tempestas exorta, templum
omne fundotenus submovit, ita ut superficiem su-
per se cadere clerus pavens melodiarum oblitus
acclamaret, unde nemo se vivum abscedere posse
putavit. Narratur et sub domno Paschali idem jam
pridem initiatum, sed simili perturbatione direm-
ptum. Constat ergo toties demonstrato sacramen-
to, nullatenus illum hinc migrare voluisse. Hinc et
nos fiduciam captamus tribuendi nec amittendi.
Quod si ita annuente Deo evenerit, a neutro vestra
celsitudo jacturam videbit: illis plena satisfactio,
nobis ablata querelosa derogatio. Hi quam erga
vestram celsitudinem se habere dicunt, servabunt
devotionem, nos pactæ fidei tenorem. Est et aliud
quod novimus certissimum, nullum inveniri Ro-
manum, qui in ejus tumulum, quantumvis co-
ctus, audeat mittere manum. Utrumque erit, et
dari poterit et haberi. Hæc dominus apostolicus
audiens tranquillo pectore favit, et accersiri Joan-
nem venerabilem episcopum jussit. Qui ut adve-
nit, secretius cum eo rei competentiorum exitum
quæsit, et quod Dei instinctu futurum sanius erat
libera auctoritate sanxit. Sed illud non tunc pluri-
bus patuit.

CAPUT X.

Dum hæc volverentur, vir illustris Ingobertus
(460) comes supervenit, quem sibi sinistram fore
nostri autumabant, quod inscio eo causam cote-
nus produxerunt. Etenim erat præpotens et in om-
nibus apud summum Antistitem valens, isque ve-
nerabili Hilduino abbati amicissimus existens.
Propter quod eum indignari suspicabantur, quia
de his notitiam facere ei neglexissent. Unde con-
cito gressu ad eum venerunt, et ex nomine ac jus-
sione illius hæc ei intimaverunt, adserentes se pro
quo missi erant, illi singulariter esse commissum.
Ille quoque antiquæ non immemor amicitie, omni
ingenio ac studio sagacitatis in hoc se tantum
hilarem exhibuit, quantum Deus vires concessit, et
in agendum quæ fuere necessaria ex propriis
sumptibus ministravit. Insuper cum domno locu-
tus est apostolico, quatenus eorum petitio ad effec-
tum absque æmula impeditione perduceretur. Hoc
ita composito rursum revocatur, atque ante dom-
num apostolicum reducuntur. Et cum a circum-
stantibus pro petitionis eorum obtentu deprecaretur,
illique procul vultibus in terram demissis
procumberent, tandem misericordia flexus, li-
cet pavens ac trepidus, sancti annuit donari cor-

Ingoberti hujus celebris mentio in Gestis Caroli et Ludovici.

pus. inister hujus largitionis aptissimus Joannes condicitur episcopus. Nam quia, ut præmisimus languore afficiebatur nimio, hoc per se explere nequibat, cum velle plurimum non negaret: quod, ut postea patuit, Dei dispensatione satis profecit. Assumpto itaque Joanne, quem eis ordinarium præfecerat benevolum papa venerabilis, alacres simul vadunt ad locum non jam ignotum. Siquidem ex serie passionis ejus a sancto Ambrosio luculenter editæ didicerant, miliario tertio ab urbe, loco qui ob stationem navium Catacumbas dicebatur, præcepisse per visum eundem beatissimum martyrem Lucinæ cuidam matronæ sepeliri se ad vestigia apostolorum Petri et Pauli. Quem conditum aromatibus, prompta quod jussa fuerat exsecuta est devotione.

CAPUT XI.

Perendie injunctum devota mente frequentant jejunium cum presbyteris et diaconibus cæteroque clero, inter quos et Ingoaldus archimandrites cum suis pro viribus adjutor fidelissimus. Jejunii observatione solemniter consummata, ruente noctis crepusculo vigiliis celebraturi martyris in evocatione, ad ejus nobilem tumulum accedunt, omnique officio et obsequio in opus suorum instaurant manum, ubi cum hymnorum cantibus et psalmodum melodis, cum jugibus thymiamatum odoribus, atque nebulosis diversorum aromatum vaporibus pernoctantes Dominum rogabant, ut tractandi pignoris salutaris digni haberentur, nec sui contagione peccati ab hoc rejiceret, quos desiderium fidele et amor impatiens maximo labore per multa pericula illuc usque contraxerat. Itaque in laudibus spiritualibus continuatim omnem ducentes noctem, pallida diem reparante aurora, garrulos ab ecclesia secedere Romanos, et familiare sibi secretum indulgeri petunt. Enimvero cum hi in chorum secederent letaniam acturi, deprehenduntur a nostris livida adversus negotium impugnatione insurrexisse; et quos putavere intercessores, animadvertunt esse insulso murmure derogatores: insuper et in summum antisfitem maledicta jaculabantur, in quibus prædecessoribus omnibus crudelior conviciabatur, qui talem ac tantum patronum fines extra suos, pecunia cæcatus ejicere non timeret. Sanctum præterea martyrem amarissimis singultibus rogabant, ne se ad ignobilibus Gallis abduci ad alma patria sineret, qua perennitatis palmam et suo dictatu dormitionis locum habere delegit. Illis itaque susurronibus foras inpectis (*sic Jol.*), nostrates tantum cum Joanne episcopo et Ingoaldo abbate intra penita semet receperunt, et obseratis januis ad bustam constanter accesserunt.

CAPUT XII.

Inter hæc Joannes præteriti maceratione jejunii et vigiliarum continuatione fessus, ut cliothetro (461) sedebat violentia somni subito deprimitur, et imperfecte resolvitur; moxque ut oculorum palpe-

(461) Cliothetrum seu cliothedrum, sella plicatilis.

A bras leviter in quietem laxavit, ante se persplendidi habitus virum consistere vidit, qui eum sic mitissimis allocutus est verbis: O Joannes, corpus hujus martyris Sebastiani non ultra donare formides istis qui pro eo venerunt viris. Scias hoc prædestinationis supernæ et voluntatis ipsius esse. Accede ergo, et manum ad sepulcrum applica, ad deducendum illud in locum destinatum. Cumque quod præcipiebatur perficere conaretur, cominus ad vestigia sua lapides ignitos intolerabilem in se calorem vomentes inspicit jacere et progressum inhibere. Jamque quasi media via positus, cum sibi ex nulla parte transeundi aditum æstu eorum de lapidum ignitorum circumdatus patere videret, et pavitans quid ageret ignoraret, a persona B confortatus ipsos subito et absque læsione transilisse est miratus. Itemque interjectam furentium prunarum congeriem vidit, a qua gressum retinere coactus subsistit. Sed ipsius personæ autu fretus inantea se trajectum esse prospexit. Hinc ceptam ambulare viam voluit: et ecce per transversum itineris flamma vorax immanissimos globos sparserat, quam sacer antistes vehementer metuebat, propter hoc maxime, quia declinandi locus non erat: denique eadem ipsa persona sibi dante dexteram, illæsus adducitur ultra. Tunc ad accersendum eum frater nomine Wilharius est directus: quem cum adhuc horrore visionis terribilis pavitans blando tactu evigilasset, intimavit ex parte suorum tempus operandi mysterii, nec ullo modo procrastinandum, eosque jamdudum C paratos demorari ad martyris tumulum. Qui statim surrexit atque sacerdotalibus redimitus infelix summa cum reverentia ad locum festinus perrexit. Moras patefacta revelatione excusavit, et ut sacra spe percipiendi sacramenti, cui tantoties suspiraverant existerent, dubietate post habita exhortatus est. Oblationario itaque vocato, cujus erant sortis ex Romana consuetudine aperire sepulcrum, cum ille diu multumque reniteretur, et hoc iniquissimum esse causaretur, nec viro Romano irremissibile facinus præsumendum, quo per posteris successiones sacrilegii noxa denotaretur; idem Joannes monitis firmatus divinis ferramentum arripens, prout virium fuit, sarcophagum frequenti ictu usquequo lassesceret contudit, ac contadendo perterebravit. Quem cum citato fatigio (462 est fatigatione) nostri deficere viderent, ipso inueniente acrioribus animis atque valentioribus læcertis immergentes, licet cum magno labore monumento interrupto, quippe quod molis erat ingentis et bituminis indissolubilis, tandem sacratissimum corpus repererunt martyris.

CAPUT XIII.

Inter hæc universi qui astabant, aromaticum a præterito mortalibus insuetum et incognitum haurit odorem: quem tantæ suavitatis et delectationis fuisse retulerunt, at nullus eo, cum abundanter freretur, satiari valeret. Ex quo liquido approbatur, non humanæ eum fuisse compositionis, sed celestis

gratiæ, quæ semper in beatissimo fragraverat, gratissimam diffusionem. Hoc ergo de sancto diutius loco spirante vapore tota oblectabiliter illa respersa est domus, quæ in introitu sui cujusdam cadaver prope inhumatum ante decem dies servabat, ex cujus scaturiente sanie fetor execrabilis ebulliens, introeuntes inficiebat. Sed illo superabundante noxius in nihilum vacuatus, donec omnia de sancto festiva celebritate consummarentur, subsidit. Apparuerat jampridem beatissimus martyr in revelationis arcano cuidam archipresbytero, manifestans se ab illo velle migrare templo, ut reor, illius corruptibilis se cadaveris putorem ferre non valens. Videbatur enim ei ab absida vultu averso procedere, et foras veluti indignans abire: illoque abeunte vestigia ejus puerulus prosequabatur, scopam manibus gerens, sordesque post terga verrens, quousque inde discessum est. Estimabatur autem ipsa basilica quantitate sui basilicæ sancti Dionysii æqualis: in qua olim beatissimi apostoli Petrus et Paulus tumulati fuerant, ubi et penes eorum vestigia idem martyr venerandus se sepeliri jusserat. Unde constat dignissimis meritis sancti eam fuisse indignam et requietioni ipsius incongruam. Igitur ministri et officionarii ejus, quibus exempli gratia ista reddidimus, agite ut nitidis obsequiis ei jugiter famuletini. Quanta per eum in tempore consecuti estis perpendite, quanta sine fine temporis sperare possitis recolite. Certe qui hic suis nos exsequiis licet indignos sic admittere censuit, ipse si digne contendimus, audeo dicere quia quos hic famulos, illic suæ interventionis adjutorio perpetuos habiturus est socios. Neunem nostrum pigeat laboriosæ servitutis in modico finitivi temporis, quem nulla dubietas frangere debet de præmio æternæ retributionis.

CAPUT XIV.

Immense itaque gaudio et honore cum inventum corpus divini odoris plenum, bysso primum ac demum operosis palliis componerent, clericum quendam æstu febrium lethaliter decubantem mira velocitate curavit. Invento itaque sacratissimi martyris corpore cœlesti odore affatim, ut diximus, fragranti, illico ad Quirinum et Theophylactum missum est, quatenus peropportune hoc domno apostolico condicerent. Quod et factum cum propter incommoditatem sui illuc venire non posset, venerabili episcopo Joanni mandavit, ut ipse eis illud contraderet. Quod tota alacritate et veneratione excipientes, cum ipso Joanne episcopo et Ingoaldo archimandrita aliisque plurimis Romanæ Ecclesiæ clericis atque plebeis abibant. Psallens verenter chorus dulcium melodiarum sonitum longius præeundo respergebat. Hi lætitiæ cantus, alii profunda suspiria et amares querimonias dabant. Taliter ad præsentiam usque domni apostolici illud deportavere, ejus ut annulo consignaretur ex more. Quod diligenter postquam ab illo perfectum est, in ecclesiam beati Petri perlatum, atque ibidem die eodem depositum est. Unde

A plurimi Romanorum malitia et invidia concitati domnum apostolicum impetebant, crudeliorem cum omnibus prædecessoribus inclamare non veriti, qui talem ac tantum patronum suis e finibus expelli permetteret, quod nunquam alius concessit. Unde suadebant, ut solum brachium eis daretur et reliquum decenter inibi loco recondideretur condigno. Hæc fraus Ingoaldum archimandritem latere non potuit: qui statim nostris idipsum detexit; cautiusque simul rem exercentes, consilio habito die illa siluerent.

CAPUT XV.

B Præterea Rodoinus, quem vis amoris et desiderium impatiens pro adipiscendis sanctorum pignoribus affectu piæ devotionis animarat, obæralis affatim ædituis, quorum tunc erat officii sancti Petri servare basilicam, sub nocte eadem beatissimi Gregorii papæ sacratissimum tumulum, qui ante secretarium erat, audacter aggressus, corpus ejus cum summa reverentiâ sublatum ac decenter compositum super altare beati Petri perlatum juxta jam dicti martyris venerabile corpus depositum est. Dehinc fide pactum Rodoinus cum suis rogatus gratanter tulit, superque eosdem martyris atque pontificis sacratissimos artus jurisjurandi sacramentum libenter exsolvit, scilicet et nulli unquam mortalium quod gestum erat proderent aut publicarent, sed perenni silentio sepultum haberent. Hinc nostrates pia fraude laudabiles, duplicato gaudio tacito sub pectore magnanimes, sanctis inde sublatis corporibus nullo præpediti obstaculo ad monasterium Ingoaldi (462) transtulerunt.

CAPUT XVI

D In crastinum vero domnus apostolicus jussit eos sibi reexhiberi; neque enim adhuc licentiam redeundi consecuti fuerant, sed tantum in sua sanctum jam receperant. Quos mox interrogat, quoniam sanctum haberent illi se nescire profitentur, nisi tantum quod jam eum suas in partes direxissent. Quidquid illud est, inquit, utrum nesciatis an non, præsentialiter eum huc referre curate: neque hæc immutari sententia poterit, ut hinc vobis facultas redeundi aliter tribuatur. Illi plurimum timidi ac mœsti jurejurando firmant, quod ita se res haberet ut dixerant, et impossibile omnino esse hoc quod juberet. Quod vix ei persuaderi potuit, sed, annuente Dei clementia, sicut cœperat ita permansit. Ab illis namque qui prius his faverant, taliter immutatum est. Cum ejus perturbatum sensissent animum, proximius ad aurem accedentes dixerunt, oportere eos quæ flecti et converti nequiverant, meliuscule tractari, nec tam succense objurgari, ne ut ingrati forte abscederent, et munus maximum inlaudabile referrent. Hoc modo tametsi difficillime absoluti et benedictione donati, suis haud procul ab urbe juncti, magnis de magno thesauro exeressentibus gaudiis gratia comit ante divina per prospera itinera revertuntur ad propria.

(462) Quodnam fuerit istud Monasterium non facile est divinare, an Monasterium S. Pauli extra urbem?

CAPUT XVII.

Dehinc ad urbem usque Placentiam perveniunt: in qua cum beatissimi martyris corpus inferretur, ad ingressum ejus dæmoniacus fortiter loris vinctus adducitur. Turbatus illico atque perterritus infelicissimus spiritus, miserum quem miserabiliter pervaserat, quia deserere cogebatur indignans, eum sævissime vexare cepit: et cum multorum teneri manibus vix posset, prosiliens ac vincla quibus ligatus fuerat dirumpens, motibus incompositis inter medias turbas nunc sese sursum effereus, nunc præceps solo ruens, quosque in fugam cogebat. Sed ante sanctum ut venit, subito tremens corruit, et veluti exanimis prostratus diu jacuit. Tunc valido brachio iniquissimus superatus diabolus, martyris non sustinens præsentiam, deseruit hominem, et potenter ejectus, terram quam merebatur fugit victus in umbram. Sensum captivus quem amiserat penitus recepit, et sua domo rore supernæ virtutis emundata, ad sancti exsequias multos excitavit, et in laudem omnipotentis Dei, cujus erat doni quod per martyrem factum fuerat, quaquaversum accendit. In eadem itinere quod ab urbe interjacet, multi febricitantes, multi lunatici variisque languoribus afflicti sancto obvii per ejus venerabilia merita, ab incentivis passionibus eruti, plenariæ sanitatis sunt vigore donati.

CAPUT XVIII.

Ad montem Jovis (463) celebris fama virtutibus præclara pervenerat martyris. Hic clericus nomine Benedictus, ipsius loci ædituus, per triginta ^C continuatum dies lethati tabescens incommodo, dicto audit eum illuc quæ recta ducebat semita, declinari. Et cum dissipata gressuum compage ei obviam ire, ut desiderabat, nullo modo valeret, aliorum se manibus gestari fecit. In pervio publico non longe ab ipso loco sic emortuus ad sanctum deportatus, atque ante illum est depositus, quibus poterat visibus se eum ferro velle dicebat, et ut sineretur humiliter precabatur. Quem fide non temeritate hinc inde sustentatus ulnis propriis excipiens, pristinae sanitatis mox augmentum meruit, et ita eum usque Octodorum (464) sospes et lætus invexit. Ibi gratuitas laudum hostias pro sui restauratione Salvatori omnium persolvens, et martyris capulam osculans, ad sua eum suis regre ^D litur incolumis Deo sanctum suum per talia opera clarificante, undecunque turba non modica confluebat.

CAPUT XIX.

Denique in locum, cui *Granant* vocabulum est, placido calle perventum est, ubi puerulus parvulus oculis captus a parentibus delatus, atque ante aram ecclesiæ est depositus, quo fuerat beatissimus martyr jam locatus. Noctem illam ibidem sicut ante sanctum fuerat ejectus, duxit insomnem.

(463) Qui alia mons S. Bernardi, in Alpibus Penninis, haud procul ab Augusta Prætoria.

(464) Octodorum, vulgo *Martinach*, in pago Sedunensi prope Agaunum.

(465) Vulgo *la Celle*, modo prioratus prope Cantu-

^A Mane vero illucente post missarum consummationem cum sacerdotum manu et officio ageretur in viam. ille egredientium tumultum audiens, cognovit sanctum inde levare. Illico in incertum protendens brachium feretro iniecit, tactu ipso lumen recepit, et illuminatorem suum quomodo transferbatur perspicuis luminibus aspexit, et ejusdem palmæ suæ formam primum agnovit. Sancti nomen inclamitans gratiarum debita reddebat, et in sese unde alii in hoc ipsum provocarentur, ostentabat. Lumen quod nunquam expertus fuerat, gratulabundus contueri se aiebat, benedictum in æternum ab omni homine eum pronuntians, qui viviendi effectum, quem ipsa sibi natura negaverat, infabili infusione in momento sibi reddidisset. Hoc tua, Domine Deus, secretissima dispensatione operatus est iste tuus athleta emeritus, quod in te sempiterno fulgore splendeat, quod te æterno et inaccessible lumine perfruatur, quod te ipso qui omnem rationalem creaturam illuminas, magis magisque inflammetur atque inflammando beatificetur, tuis scire fidelibus facit. Per quem tibi nos modici servuli, ut de nostrorum tenebris peccatorum erui, et luce tuæ claritatis mereamur perfundi, fide firma et virtute tota nostræ devotionis vota et castæ laudis sacrificia mittere gestimus, quæ mediante tibi grata nobisque salubria fiant oramus.

CAPUT XX.

Perlatus cum honorifico agmine egregius martyr Domini in cellam (465) sancti Sereni, mulier quædam clinica terram semper prospiciens, nec aliquando se sursum erigere valens, in occursum filius ad ecclesiam se pertrahi fecit. Quæ statim ut advenit, in directum sese extulit, et quasi nil unquam gibbi perpessa fuisset, omnibus qui aderant suffragio martyris erecta apparuit sana. Fit admiratio et stupor, his potissimum qui eam noverant ante hesternum. Quæ ita mira virtute absoluta Deo sanctoque gratias agens recessit in propria.

CAPUT XXI.

Inter frequentes ad sanctum concurrentes cæcos quidam plebeius surdus, mutus, mancus et claudus martyri inibi est exhibitus, qui tres ante vivificum ipsius corpus ita explevit dies. Quarto succedente die dum in precibus votivis perseveraret, repropitiari sibi experitur per sancti obtentum. Nam et surdus auditum meruit, et mutus promptam loquelam edidit, ariditatem etiam mancus in viridatem demutavit, et lubricum claudus gressum in solidum extendit. Hic in testimonium suæ reformationis integram adsecutus valetudinem, suis humeris Dei martyrem beatissimum ad Calnonum deportavit vicum. In quo dum introiret, duobus cæcis ablatum lumen videndi inclytus martyr reddidit, et ejusdem numeri claudis contorta vestigia redintegavit, et

merulam abbatiam canicorum regularium ordinis Augustiniari in Briegio tractu. Ejus rei fit mentio in S. Sereni Vita m°. Erat et abbatia S. Sereni apud Caduceos, de qua in Probationibus ad Historiam Torinensem, apud Justellum, pag. 5.

invisa celeritate in ambulandum ut sui statim itineris comites essent, in omnium oculis miseratus effecit. Præibant itaque cæci nullo indigentes ductore, et densa caligine proscissa, mirantibus universis nova cœlitus infusa lumina demonstrabant. Aridis divino medicamine emollitis nervis, consolidatisque basibus et plantis, claudi resumptis viribus, salutaria se ferre onera gratulabantur. Hæc opinio signorum, quibus superna majestas sanctum suum mirificabat, undique religiosam catervam cum ambitione donariorum ad eum perduxerat. Nam de tota ipsa provincia quique viri nobiles et potentes, matronæ quoque illustres cum promiscuis plebibus exsistentes accurrebant, opera Domini magnifica qualia nunquam viderant, utque amplius dicam, nec prorsus alicubi audierant, B quotidie jucundanter contuebantur; et contuendo salutariter pascebantur. Sic gratanter viam legentes, ad diu præoptati ruris fines perveniunt: sexto ab urbe milliario stationem collocantes, donec in obviam cœlestis militis legio se præpararet omnis, gloriosissimo victori obsecutura, per quem et ipsa virtutum lorice oblecta disceret contra hostem sævissimum inexpugnabilia sumere certamina, et ejus sancta digne excolendo vulnera acquireret lauream et tropæa perennia.

CAPUT XXII.

Antistes venerabilis Rothadus antiquior tunc Suessorum reges at ecclasiastica commonitione promotam totius ordinis clericorum ac vulgi manum, explorato repausationis loco, obviam fit sancto, C omnigenis sacrorum officiorum cantibus et obsequiis virtutiferum ambiens corpus, totis amplectitur viribus, percolit, veneratur, indeque solemniter effert, et ingenti frequentia ac festivo tripudio in urbem ovanter transfert. Omnis sexus et ætas admirabili spectaculo extra mœnia occurrens, turmis sanctum stipantibus læta semet interserit, votiva munuscula mittit, agmen splendens in immensum conficit. Pro fanum quisque deputavit, qui huic tam glorioso receptui interesse non potuit. Psallentibus placido modulamine choris, plaudentibus populorum concursibus, in basilicam majorem beatorum martyrum Gervasii et Protasii pompatico triumpho invehitur. Hic claudus facie et debilitate universis notus medias inter catervas constitit, qui multis in eadem civitate annis incola hospitabatur, et sancti opinione audita, tunc forte subintraverat, nescius quo prima virtutum suarum insignia martyr Domini in eo inibi manifestare voluisset. Cum ergo inter medias irrupentium catervas consisteret, subito concussus virtute invisibili totus intremuit, crurum informitatem mutavit, tardam et præmortuam imbecillitatem rejecit celerique relaxatione inertes genuculorum flexus protendit. Nulla intercedente mora meandi vigor invaluit, coram omnibus impiger surrexit, ante sanctum ambulavit, incolumis et gaudens abscessit. Exhinc ad sanctæ Virginis Mariæ (466) monasterium deportatur, magnifice excipitur. Quo tanta multitu-

(466) Hactenus insigne cœnobium virginum Benedictinarum.

A do popularis excrevit, ut vix se in partem aliquis declinare aut etiam movere posset. Inde levatus ad flumen usque Axonam evectus est.

CAPUT XXIII.

Occuparat jam gloriosior apparatus ceteriores ripas fluminis, ut vis amoris et devotio desiderii ineffabilis exigebat. Religiosa monachorum concio ecclesiasticis infulis redimita stabat prospectans, unanimes devotione universalibus officiis animata ut protectori ac patrono perenniter habituro congrua suscipiendi ferret obsequia. Quem protinus ut in pulsu remigum se versus appropriare videret, tellure ruit, laudibus demum calor assurgens excepit. Ambiunt eum undique chori psallentium, in hymnis organisque dulcisonis cum jugibus thymiamatum diversorumque aromatum vaporibus quibusdam vexilla micantia gestantibus, illis crucis stigmata auro fulvo radiantia, gemmarumque diverso colore perlucida ferentibus; his thymiamateria ac thurifera, illis ceroferalia deportantibus atque cornuco lumine diem argentibus. Tali tropæo perpropere devectus in locum divina sibi provisione divinisque muneribus præparatum, deponitur juxta gloriosi confessoris Christi Medardi turulum exsultantibus animis, parique concentu ista cunctis canore modulantibus. « Insignes præconiis, alme, tuæ nobilitati consonant voces colaudantes, verbo supplici prosequamur. Ave, inclyte martyr, angelorum consors, apostolorum socius, prophetarum conceivis et martyrum cohæres, sancte Sebastiane, intercede pro nostra omnium salute. » Ea tum Dominica dies (467) fuit (anno 826), congruoque modulamine antiphona ad introitum prætitulatur: *Populus Sion, ecce Dominus veniet ad salvandas gentes.* Congrua modulatione salus illa singularis Incarnationis Dominicæ, quæ cunctis ventura gentibus hoc capitulo prænuntiata est, salutem ac lætitiâ cunctis Galliarum populis ex adventu hujus præclari martyris refudit, et si cum fide petitur, ejus obtentu temporalia dona et præmia largitur æterna. O diem tantis uberem laudibus, tantis gravidam gaudiis! in qua athleta imperialis Suessionem urbem invectus est, qua nec orbi jocundior, nec modo efflavit hilarior.

CAPUT XXIV.

D Glorioso et condigna reverentia eo deposito, puella quædam ab ipsis crepundiis utroque pede claudula, omnibus pens notissima, suis illuc usque a parentibus est pertracta et sancto oblata. Hæc tanta velocitate reparationem est consecuta, ut nil vacillante gressu, solida se super extulerit vestigia, et in conspectu omnium ante sanctum abierit, atque ad suos hilaris et sana redierit. Per medico exacto intervallo dum sacrarum missarum solemnibus episcopus cum clero insisteret, quidam debilis emarcidus poplitibus per densas phalanges ante sanctum adductus, tibiârum depressis supersedebat suris: hoc familiare sibi sedile erat. Sed et hunc martyr clementissimus, solita pietate miseratus, arentium

(467) Nempe Dominica secunda Adventus, quo ejusmodi versus initio missæ concini solet.

nervorum rigore resoluta miserabiliter refecit, et A perfecta sospitate populis qui hæc cernebant magnificentibus donavit, qui tot sum longævæ debilitatis testes habuit, quot ex eadem urbe cives ad illud potuere spectaculum irrupere. Nec mora, cum ecce misera nimiumque miserabilis femina mente capta, linguae officio destituta, funibus attrahitur colligata. Quæ ferino pectore tota interius deserta, nil quid ageret extra curare sciebat, vagabundis se huc illucque agens excursibus lascivos in turbas dabat saltus : nec catena ab intentione arceri, nec minis poterat cohiberi. Talem suorum labor impatientissimus sancti præsentavit obtutibus. Quam non dedignatus vir Domini piissimus, sibi adductam respexit, respiciendo ejulantium propinquorum lacrymosis precibus favit, loquendi B ablatum penitus usum palato refudit, sensum non solum reformavit, verum etiam largiter auxit. Fit lætitia timori commista, omnium promptissimus erga ejus cultum multiplicatur affectus, denique præsentem inibi Dei majestatem summissæ honorant et excolunt, benedicunt et laudant, dehinc alacres ad propria remeant. Post sacrorum expletionem densa quæ assistebat collecta undecunque multitudo intrantem vidit quemdam usque casum claudicantem. Sed hunc sancti Martyris absolute ne protinus regredi sana planta obstupuit.

CAPUT XXV.

Sanctis qui pro amore sui conditoris propria corpora immanissimis passionum tradiderunt suppliciiis, nulla infirmitatum curatio difficilis est, quia C quo acerbitas tormentorum adversum eos acrius insanivit, eo in eis spiritualium donorum gratia major emicuit, ut secundum Domini Christi veridicam pollicitationem centuplum unusquisque quid dederat reciperet et stella ab stella pro lucis suæ qualitate distaret. Quod ita in superius habitaculis mira Dei dispensatione agi hinc liquido animadvertitur, quia his quoque mediis sedibus quibus eorum mortalia servantur, discreta meritorum retributione signorum illustratione glorificantur. Inter quos hic belliger victoriosissimus ac contubernio martyrum certaminis sui nobilissimis tropæis præstantior, post sui quoque delibationem virtutum ubertate magnificentior, tantam per divinam gratiam adeptus est perfectionem, ut eunctarum eum meruisse clareat genera sanitarum. Quæ cum omnia D mirifica sint, illa præcipue sunt admiratione dignissima, quæ et inusitata magis et non concessa multis. Itaque de ejusmodi unum e pluribus referam. Matrona quædam fluxu sanguinis laborans ipso die susceptionis ejus veniens, stetit in limine basilicæ, conscia indeficienti sorditatione, indignam se introgressionem præjudicans, incessabili profluvio, sanguine vacuata. Octo jam annorum orbita excesserat in infirmitate sine interpolatione, sine resumptione, sine requie ; denique quid ageret, ad quam se verteret ignorabat. Crebris anhela suspiriis, humore sanguinis superexhausta, anxietates validas defessis vix tolerabat membris. Mirum valde et plurimum mirabile per tot temporum spatia

mulierem sauciam sub articulo unius horum par- sanctum martyrem divino medicamine curatam. Nam illico ut spe tota, sicut ante fores considerat, ad eum sese contulit, corrupti cruoris unda jugiter fluens substitit, fœda ventris vomica in antiquæ nature statum concessit. Nulla fuit mora salutis, ubi manum imponere dignatus est medicus sceleris. Cicatricis nec demum ex infirmitate signum perit, horrendum dolens seu noxium quidquid factum evanuit. Roseus subito color refusus cæruleas genas præoccupavit, plenariæ sanitatis indita gaudia innotuit. Esto quid hæc mulier ab aliquo sacramentorum imperito audierat observandum esse, ut ab ingressu templi eucharistiæque perceptione tandem abstineret, quandiu in hujus infirmitatis immunditia mansisset. Sed sciendum corruptæ nature passionem culpam non esse, nec uno verberare canonis ecclesiasticæ plecti voluntariam pollutionem, et tædiosam inevitabilemque naturalis incommoditatis necessitatem. Illam enim spontaneo consensu autem illectus patitur : hanc depravatæ nature poena multavit. Sed quoniam quid de hac re canonum decreta sentiant ignoratur a multis, non ab re cæ sui huic loco decretum de eadem re venerabilis papæ Gregorii innectendum (*in respons. ad August.*) Ait enim : « Nunquam mulier dum consuetudinem menstruam patitur, prohiberi debet ecclesiam intrare, quæ ei nature superfluitas in culpam non valet reputari : et per hoc quod invita patitur, justum non est, ut ecclesiæ ingressu privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis, post tergum Domini humiliter veniens vestimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit Domini vestimenta tangere, cur quæ menstruum sanguinem patitur, non liceat Domini ecclesiam intrare ? Sed dicis : Illam infirmitas compulit medicamentum quidem contra ægritudinem explorare ; feminam itaque et menstruum sui sanguinis fluxus ægritudo est. Si illi sanguinarie conceditur sanitas, cur non concedatur cunctis mulieribus quæ nature suæ vitio infirmantur ? sanctæ communionis mysterium, in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Postquam plenariam valentiam consecuta est, abjecto verecundiæ typho, ecclesiæ primo patet custodibus, deinde fratribus hoc idem præstari non erubuit omnibus. Forte enim didicerat filii divini dogmatis, quæ opera Dei revelare et confiteri honorificum est (*Tob. xii, 7*). Fit planus populorum unanimi devotione eademque mentis gratiarum munia Deo offerentium, qui in sancto se mirabiliter triumphans tam magna et miranda per eum dignabatur exercere virtutum magnalia. Sic matrona de rediviva quam assecuta fuerat tripudians sospitate, tristem quam reliquerat reprensens domum gaudio replet, lætitiâ suâ, admirationem tribuens universis.

CAPUT XXVI.

Salubri jocunditate et sincera lætitiâ hanc diem et restauratione plurimorum opulentissimo restitutum

omnibus festivo triumpho ducentibus non defuere
 quæque regis auctoritatis nusquam rejicienda te-
 stimonia. Præcellentissima namque Ludovici Au-
 gusti soror Berta (488) huic interfuit spectaculo
 spectabilis, et ipsa mirari et magnificare non desi-
 mens univèrsa : quæ, jubente antistite, cominus ad
 aram processit, et ante sanctum diu stetit, certos-
 que apud se fingens numeros salvatorum, discer-
 nebat causas singulorum, ut ea fratri Augusto,
 suisque palatii optimatibus congruo tempore re-
 ferre valeret.

CAPUT XXVII.

Altera die stationis persplendidæ, dum inter sa-
 era officia ambonem dominus episcopus conscen-
 dens divini verbi prædicamenta in populos qui
 convenerant funderet, et lumen verum sanctorum
 aperire et appetere perdoceret, ecce mulier quædam
 circa his intenta erat : quæ tam illuminationem
 cordis per ministerium sacerdotis, quam etiam
 clementia martyris lumen perditum statim pro-
 meruit corporis. Videt, lætatur, sanctum invocat,
 adorat, beatificat : ductore postmodum non indi-
 ga, ad ejus præclara properat pignora, ut videns
 corpore, videre compelleret si qui adessent cæcati
 mente : simulque præmeditari in se faceret, quam
 possibile ei subesset spiritualia interior accendere
 lamina, qui ea exterius tam facile recrearet, et in-
 visibiliter invisibilia medicamenta, in quibus vel-
 let, operando demonstraret.

CAPUT XXVIII.

Quinto ab ipso cenobio lapide est fundus, cui
 vetusta antiquitas Caprea (*Chiores*) vocabulum
 indidit, in quo erat colonus Gislentens nomine, qui
 gravi sarcina gibbi pressus cernuo acclinis gressu
 semper incedens, cælum minime contueri poterat.
 Hic humanæ necessitudinis stipem agriculturæ
 mercabatur instantia. Itaque jam dicto die stationis
 indictæ, celebrem festivis gaudiis omnibus
 circumquaque ducentibus diem, iste solus soluta
 cupiens explere exercitia, junctis bobus properat
 ad agrum, exsequi cupiens dietarium. Cui vicinus
 quidam obvians, indictum ab episcopo feriandum
 replicat diem, hortaturque ac commonet domum
 redire, et festivo cultu cum reliquis diem agere,
 sanctorumque supplicii interventu ut sibi esset in
 adjutorium, exorare. Ille nihili pendens a sodali
 salubria sibi data monita, renuit, taliaque hebes
 ad stolidus responsa reddit : Hactenus talia exer-
 cendo stipem qua utcumque sustentarer, penuliter
 acquisivi : istum pro cujus obsequiis me sollicite
 commones, nec audivi commemorare sanctum,
 nec ejus quidquam debitor sum referre beneficiis,
 quæ ab eo bona malave minime recepi. Ideo te
 mihi super hoc suadente non audiam, nec ab ope-
 re cepto desistam. Recedente die noctis quies
 oboritur : cum ecce miser ille miserabiliter arenti-
 bus nervorum compaginibus merito suæ procaci-
 tatis totus in modum sphaeræ contrahitur, ita ut
 crura femoribus adhærerent. Nocte quoque inse-
 quenti os quo contumaciter locutus fuerat, in effi-

(488) Berta hæc uxor fuerat S. Angilberti. Hinc patet eam anno 826 superfuisse.

giem X litteræ maxillis hinc inde atrinsecus aver-
 sis distortum efficitur. Hoc miserabile monstrum
 die secunda illucescente plurimis spectaculum fuit.
 Nocte jam tertia cum intolerabili cruciatu pernici-
 ter afficeretur, et qua poterat voce ejularet, se co-
 ram videt splendidissimi vultus atque præclari ha-
 bitus personam assistere : a qua percunctatus quid
 pateretur, reddit causam tanti descriminis, et quæ
 patiebatur supplicia pro contemptu sancti se re-
 cepisse profitetur. Sciscitatur utrumnam se dein-
 ceptis corrigere vellet. Tunc ille sacramento se obli-
 gat, asseverans nequaquam se abhinc incorrigibi-
 lem fore, nec unum in omni vitæ suæ tempore
 opus in festivitatem præfati martyris exercere. Di-
 cto citius qui erat, ut dixi, in modum glomuli con-
 tractus, et quasi contusus, protensis in directum
 cruribus vigorem meandi resumit : die illa ali-
 quantulum valentior noctis quartæ vigiliis a per-
 sona qua et ante si meliuscule se haberet sugges-
 tus ait, hoc fas esse cuilibet cernere. Cui ille : Re-
 sume, inquit, sanitatem, et surgens propera ad
 locum quo Sebastiani martyris festivis gaudiis ce-
 lebratur solemnitas ; et qua pro contemptu ipsius
 censura et severitate multatus sis, quæve miseran-
 tis clementia miserabiliter absolutus, omnibus in-
 notesce, ut exemplo tui noverint hanc diem suc-
 cedentibus annorum recursibus solemniter ritu pe-
 renniter feriare. Protinus dicentis imperio pedise-
 qua est sanitas prosecuta, et os quod distortum
 habuit, in proprium concessit statum : tamen us-
 que vitæ finem gibbo non caruit. Nec mora, obse-
 cundat imperanti, festine properat ad locum quo
 promiscua populorum caterva tripudians ante san-
 cti martyris excubabat tumulum ; et quæ sibi con-
 tingerint ob ignaviam, coram fratribus replicat om-
 nibus. Dehinc post gratiarum et laudis hostias Deo
 pro sui restauratione per sacratissimum agonithe-
 tam præcordialiter delibatas, verbere jam eruditus
 divino, gaudium secum circumferens, familiare
 tugurium repetit, evangelizans omnibus quaqua-
 versum ad sancti exsequias ebullientibus, nemini
 impune cedendum, qui ejus solemnem neglexerit
 feriare natalem.

CAPUT XXIX.

Tabellarius quidam Rotfridi comitis, cujus quidem
 nomen memoria excessit, utroque pede claudicans
 gradiendi amiserat libertatem ; unius quoque ma-
 nus ariditate multatus scribendi perdiderat faculta-
 tem. Taliter invalidus propinquorum manibus ante
 sanctum est notive expositus. Nulla interveniente
 mora revirescente manu fraudati sensus usum rece-
 pit, solidatisque basibus in statu suo protinus erectus
 constitit, ac gradiendi virtute convaluit. O quam
 ineffabilis ac admiranda est divinæ operationis effi-
 cacia ! Nulla fuit dilatio sanitatis, ubi expetita
 sunt suffragia martyris. Unum enim idemque illi
 fuit et venisse, et salutem præripuisse. Itaque totius
 corporis potitus valetudine, laudibus Deum glorifi-
 cat, athletam Domini magnificat, propriisque remeat
 pedibus qui aliorum evectus fuerat manibus.

CAPUT XXX.

Necdum ipse atrio excesserat, ecce muliercula quædam succedit, manum aridam omnique humore exhaustam, cute tantum ossibus superducta cunctis ostentans, pedem quoque simili macie ac siccitate squalentem habens. Quæ ut advenit, extemplo convaluit, etiam martyris experta virtutem. Nam et manus nendi recuperavit officium, et pes gradiendi usum.

CAPUT XXXI.

Illam pro adepta valentia ovanter egrediente, vir quidam claudicans intronissus est. Illic triduo solentus ante sanctum excubans, sanari meruit accepto martyris suffragio.

CAPUT XXXII.

Gislebertus (†69) Suessorum comes inter virtutum insignia, quibus probis pollebat moribus, eleemosynarum quoque compendia Christo sedule committens, cælorum gazis tutius servanda locabat. Erat namque ei inter prandendum familiare inopum debiliunquæ quos mensæ suæ dietarios delegerat, curam agere, eosque ex his quæ sibi ex industria subtrahebat, pie relovere. Denique unus ex his per tria lustra debilis pedibus, Walcherus nomine, cum ante vivificum martyris corpus stratus procumberet, in ipso orationis conamine illico sanus in pedes constitit, repropitiante sibi divina clementia per inclyti martyris suffragia. Pluresque fuere ex ejus admirabili recuperatione Dei laudatores quam fuerant ejus debilitatis antea cognitores.

CAPUT XXXIII.

Tunc e vestigio persecutus homo quispiam, Eurullus nomine, damnatis quinquennio fuminibus, illico ut ante Sancta sanctorum manipula regente pervenit, amissum lustro jam lumen divinitus illustratus perfecte resumit, et varios mundialium rerum colores intenta oculorum acie contuetur.

CAPUT XXXIV.

Sequenti nocte opportunum tempus synaxis matutinalis advenerat, cum ecce inter legendum residentibus nobis adducitur vir quispiam, Baldegerus nomine, qui novennali circulo fraudatis lumine pupillis cæca tenebatur nocte. Hunc more solyto martyr inclytus Domini miseratus nulla interveniente morula, antiquum videndi usum fugatis tenebris reseratisque refudit luminibus, et jubar solis quod diutina negaverat cæcitas, irroverberatis præstitit contueri luminibus.

CAPUT XXXV.

Interea dum his intenti miraculi stupore tenebantur qui aderant populi, puerulus quidam, Tedelgisus vocabulo, a primis vagitibus claudulus, quem jam dictus venerabilis Rothadus antistes inter prandendum relovere consueverat, ante tumulum sancti a parentibus allatus est et expositus. Hic universis urbicis atque in suburbio positus tam facie notus erat quam debilitate. Qui dum secus

(†69) Gislebertum hunc non noverat Andreas Chesnius, qui in Historiæ Castellionæ lib. iv, c. 3, ait primum Suessorum comitem, cujus exstat me-

A sancti memoriam procumberet, extemplo in directum subrigitur, et quam nunquam expertus fuerat integerrimam adeptus est valetudinem: quodque ei non concessum per naturam, adipisci meruit suffragantibus egregii martyris meritorum prærogativis per divinitatis potentiam.

CAPUT XXXVI.

Longum valde ac cuiquam spermologo difficillimum est viritum ac personaliter ea prosequi quæ per ejus venerabilia merita vis divina exercere dignabatur in universalium passionum morborumque generibus, quæ humanæ conditioni aut originaliter naturali passibilitate accidunt, aut fortuito proveniunt. Cum enim ex diversa orbis latitudine fama virtutum ejus excita innumerabilis hominum concurreret multitudo, ex omnibus tamen Galliarum Germaniæque finibus transmarinis quoque provinciis tanta populorum immensitas confluebat, ut omnem loci ipsius situm qui ampla satis latitudine dilatatur locustarum instar præoccuparet. Inter quos, tanta erat numerositas cæcorum, claudorum, aridorum, leprosorunquæ, et energumenum, lunaticorum quoque omnigenarumque debilitatem incommoditatibus præpedita frequentia, ut numeri summam videretur excedere. In his omnibus tam frequens erat nutu divinitatis per beatissimum martyrem sanitatum exhibitio, quanto et eorum qui medela indigebant numerosior erat concursio. Sanabantur denique non tantum viritum ac personaliter, verum etiam denique, et, ut ita dicam, gregatim, adeo ut in die vigiliarum sancti ac venerabilis confessoris Christi Benedicti abbatis, septuaginta et duo promiscui sexus et ætatis, promiscuæ quoque et debilitatis, ipso virtutifero martyre suffragante redderentur incolu es. Lumen cæci quod nunquam experti fuerant percipiebant, claudi gressum quem non noverant, consequerentur. Erat in his qui devotionis obtentu ad ejus experienda confluebant beneficia timor immodicus cultui reverentiæ mistus. Plerique enim crimina sua palam profitebantur, plurimi quoque igne in visibili visibiliter urebantur. Sed quibus erat mens sanior circumspectius satagebant non ante templi aditum introire, quam et mentes intro confessionis ac pœnitentiæ, corpora quoque aquis diluerent. Erat denique in diversis speciebus quæ votivis donariis ad confessionem hujus præcellentissimi ex diversis provinciis et regionibus pia fidelium offerebantur devotione, tam ingens copia, ut ponderis numerique summam pene viderentur excedere, adeo ut octoginta quinque modiorum diversorum numismatum argenti cumulus exeresceret, præter monilia virorum ac mulierum, missoria quoque diversi ponderis aliaque vasa; auri quoque nongentarum librarum summa fieret.

CAPUT XXXVII.

Sed quia omne bonum semper e vicino invidia moria fuisse Guidonem temporibus Lotharii et Hugonis Capeti.

fitatur, cœperunt plurimi sacerdotum zeli rubi-
 uri, prohibentes plebes sibi commissas ad
 toto orbe crebrius experta patrocinia propera-
 uaque ad ejus præclara pignora vota perferre.
 ant namque rectius fore, ut ecclesie in qui-
 baptismi fideique munus perceperant, ex his
 entur stipendiis, et earum alerentur viduæ ac
 illi: nec esse bonum se egere, et alios ditescere
 exspoliare, et alios induere. Hujus livoris
 go adeo excrevit, ut etiam quorundam epi-
 orum corda inficeret. Ex quibus Ostroldus,
 a tempestate Lugduni (470) præsidebat, dum
 onem de hac re habiturus ad populum pulpi-
 conscendisset, postquam diutino tractatu ad
 dam concionatus est, inquit: Quid, inquiens,
 sionis pervagando quæritis, quasi Sebastia-
 martyrem illie reperturi? Noveritis sane quia
 e dudum post sui delibationem sepultus, ha-
 us ibi jacet a nemine motus. Habetis hic ve-
 bile Dei Genitricis templum, hoc frequentate,
 o vota vestra vovete et reddite. Non opus est
 aliorum vagari, et externa auxilia expetere.
 am quæ fideliter poscitis, omnia donabunt
 Domino. Postquam affatim populum allocu-
 st, redierunt quique in sua: ipse diei du-
 gaudia, vicina mæstitia præpropere detur-
 a, diem illam finetenus nox superveniens
 it: episcopus pransus cubitum pergit.
 ora sopore resoluta cum jam conticinii tem-
 incumberet, ecce vir quidam ephebus eni-
 nam (471) domni Sebastiani prætendens,
 atratum ejus constitit duobus secum dextra
 que assistentibus, similique fulgore rutilanti-
 infulis tamen pontificalibus redimitis. Ipse
 militari chlamyde amiciebatur, virgam au-
 manu ferens. Qua pulsato episcopo vocato-
 ex nomine, his eum verbis increpando atla-
 Ego, inquit, sum Sebastianus defensor Ecce-
 lei Romæ olim pro amore Christi oppetii, qua
 pore hactenus sepultus jacui: nunc vero Dei
 satione ob amorem Medardi Noviomagen-
 iscopi, quem ad levam stare vides, ego et
 leterior Gregorius Romanæ urbis papa,
 ionis missi sumus, uti locum illum et ejus in-
 nostro patrocinio custodiamus, et custodien-
 reamus. Tu vero livore ductus procaciter egi-
 sterno adversum me, avertens plebem tibi
 rissam, ne ad confessionem nominis mei
 o vota sua in obsequium me deferrent. Insu-
 lso perhibuisti mea humana illic penitus non
 i. Ut autem omnis scrupulositas ex hoc ab
 o tuo pellatur, his verberibus disce me illic,
 nunc cernis, absque ulla corporis diminu-
 olim depositum juxta confessoris Christi
 rdi quiescere tumulum. Hæc fatus virga
 manu gestabat, cecidit cum verberibus plu-
 , præcipiens ita: Vade Suessionis pedibus nu-
 cedens, et stigmata verberum quæ tibi irro-
 palam cunctis ostenta, ut norint omnes me
) Clavati scilicet, quæ urbs aliis Laudunum
 r, vulgo *Laon*.

A illic fore præsentia corporali, virtute quoque spiri-
 tali præesse, et prodesse non solum loci illius incol-
 lis, sed et omnibus Galliarum populis Regi meo et
 Domino meo fideliter adhærentibus, mihi quoque
 meisque consortibus, illius videlicet loci patronis
 dignis obsequiis famulatum impendentibus. His
 dictis, ecclesia reposita cum suis consortibus gau-
 dia. Episcopus dolore verberum et confusione in-
 somnis, ut festinato cursu lux diurna redeat, an-
 helus expectat. Qua mortalibus reddita, adscitis
 consecratis et necessariis amicis visionem pan-
 dit, ictus verberum tumentes ac lividos detegit. Illi
 vero anxii plurimumque turbati, operis exsecutio-
 ne, quod imperatum divinitus fuerat, maturandum
 quantocius commonent. Denique instruitur iter,
 parantur et munera inclyto martyri deferenda. Pe-
 destrem ducem hymnis canora turba lente subse-
 quitur quousque ventura est ad locum, in quo in-
 gens frequentia populorum excubabat ante marty-
 ris tumulum. Omni deposito supercilio, dejectisque
 in terram profundo pudore luminibus, ruit prostra-
 tus in faciem tanta humilitate quanta et divina cor-
 reptus fuerat severitate. Oratio in longum proten-
 ditur, gemitus et suspiria ex profundo pectoris pro-
 feruntur. Explicata oratione, capitulo competenti
 a loci ipsius primatibus ejus commendatur sup-
 plicatio. Dehinc placabilia vota proferuntur, exin-
 de nobilis fratrum concio advocatur. Fit delicti
 confessio, ostenditur divinæ censuræ subsecuta
 correptio, spondetur per omne vitæ suæ tempus
 ferventior erga beatissimum martyrem perman-
 sura devotio. Itaque vir Dei verberibus divino jam
 eruditior factus, mente sincerior, corpore vegetior
 Lugdunensis cathedræ sublimia gratanter repetit
 fastigia. Hujus rei exitus tanto nunc notior omnibus
 exstitit quanto et personæ dignitas famosior fuit,
 et situ loci in edito posito res in sole gesta oculi
 sub modio minime potuit. Venerabilis ergo vir, jam
 dictus Ostroldus episcopus, ab optimo didascale
 docte docilis factus cœpit libere privatim publiceque
 docere nequaquam fore quempiam a divinis verbe-
 ribus immunem, neque cuiquam impune cedere, qui
 Sebastiani martyris contemptui duxerit memoriam
 excolere. Sic cessit plurimorum invidia martyris vir-
 tutibus victa, et per unius corporis cutem a multorum
 oculibus invidiæ virus tali est extusum malignitate.

CAPUT XXXVIII.

In provincia Aquitanie, in pago Alvernico, vi-
 co Tudurninse, est cœnobium meritis hujus præ-
 cellentissimi martyris ac nomine consecratum:
 cujus primariæ constructionis ratio hujuscemodi
 veridica fertur relatione fuisse. Fuit in eadem
 regione sacerdos quispiam morum probitate
 notabilis, actu ac nomine Magnus, qui et ex
 eventu quod ei non fortuito, sed nutu deifico
 provenit, loco illi nomen indidit, ut ab ipso Ma-
 gnus-Locus diceretur et esset, siquidem inter cun-
 cta ejusdem provinciæ monasteria famosissimum
 hodiètenus habetur ac nobile. Hic itaque dum fidei

(471) Nomen Græcum *σὺ* et *πύθμῶς*, elegantem
 formam hoc loco significans.

ardore ferveret, virtutumque pio amore mentisque A
 aīacritate succresceret, divinæ dispensationis mo-
 deramine quo flagellatur quisquis a Deo diligitur,
 valida febre corripitur. Cujus diutino incommodo
 ingravescente, viribus fractis, omnique salutis spe
 destitutus, monetur per visum celerem gressum
 prætere Romam ire, martyris Sebastiani præ-
 tiosissimum mausoleum fidenter expetere; illo se
 liberaliter salvandum visu discit veridico. Illico
 aliquantisper vegetior redditus, nil de visionis ef-
 fectu cunctatus, facultatulam suam disponit ob
 longioris viæ difficultatem; quæ erant necessaria
 opportune sumit, arduum tanti itineris laborem
 anhelantibus pia devotione præcordiis humilis ac
 submissus arripit. Hodæporico (472) licet difficul-
 ter expleto, mundi dominam optato tandem voto B
 ingreditur Romam, scandensque templum toto
 orbe sanctius atque famosius, excessus suos plu-
 rima præcum confessione Deo per summos cælestis
 curiæ consules præcordialiter committit. Dehinc
 lustratis Christi martyrum sepulcris, quorum nu-
 merositate atque victoriis urbs Romana singulari
 tripudiat privilegio, pervenit ad catacumbas tertio
 ab urbe milliario; ingressusque ecclesiam in qua
 quondam beati Petrus et Paulus apostoli conditi
 fuerant, ad quorum vestigia belliger iste victorio-
 sissimus, de quo sermo textitur, se delegaverat se-
 peliri, votiva præce diu incubuit. Hinc ab oratione
 se subrigens perfectissimam effert incolumitatem,
 tam robustæ redditus validitudini ac si nulla un-
 quam febrium accensione, aut alicujus incom- C
 modi vexatione fuisset infectus. Dehinc, ut reor,
 instinctu illustratus divino, pulverem qui circa se-
 pulcrum ejus erat, detergens, cum summa fidei
 devotione collegit, eumque pro magno in patriam
 perferendum secum reponit thesauro: resalutati-
 que beatis apostolis, sanctisque omnibus Roma-
 nam urbem suis meritis ac præsentia illustranti-
 bus, genuinum Aquitanicæ plenus gaudio repetit
 solum. Quam ingressus, antequam familiarem re-
 viseret domum, devenit in locum quemdam aqua-
 rum decursu nemorum quoque amenitate jocun-
 dissimum. Cumque et locus oculis blandiretur, et
 hora tardior succrescens pigra itinere corpora sua-
 deret recreanda, depositis sarcinulis prandio in-
 dulgent. Inter hæc sole ruente noctis quies blandi
 soporis amica subintrat. Presbyter sacrum quem D
 secum detulerat pulverem collo subducens, ra-
 musculo arboris, sub cujus umbraculo discubue-
 rat, appendit, dehinc temperius cubitum se collo-
 cat, quasi die crastina maturius profecturus. Sub-
 sequentis diei primo diliculo, instructis sarcinulis
 viæ se reddere cupiens, apponit manus ad ar-
 boris ramum quo virtutifer dependebat pulvis, pro-
 tensisque toto adnisu ulnis minime hunc non so-
 lum capere, sed nec contingere valuit. Iterum ite-
 rato se ad solvendum eum extendens, pedibusque
 quidquid manibus occurrere potuit subjiciens, fru-

(472) In nonnullis codicibus mendose legitur
Opodorico, seu *Opporico*, pro Hodæporico, id est
 itinerario, quod significat ὁδοπορικόν.

strato conanime substitit. Vicibus succedantibus
 comites ejus arbusculo inherentes casso sudant
 labore. Volans fama ad tam grande spectaculum
 villanos contiguos advocat. Hinc inde vulgus pro-
 miscuum confluit, et hoc ipsum mutuatis vicibus
 attentantes, quod rumore didicerant experienda
 probant. Depositis sarcinulis die illo inter velle ac
 nollepausam capiunt; recentiores, qui advenerant
 alternatim se ingerentes, lacertis stupentibus vano
 desipiunt. Undecunque variis possessi languoribus
 concurrunt. Operatur vis deifica per meritum sui
 martyris omnigena miraculorum signa, cæcis vi-
 sum, claudis gressum tribuens; alios truculento
 possessos dæmone purgans, quibusdam audiendi
 loquendique naturalem effectum, noxio evacuato,
 largiens. Interea dominus fundi, quo hæc gere-
 bantur, cernens tam mira ac stupenda in sua acti-
 tari ditione deifica sacramenta, adscito de officio
 reipublicæ tabellario, facta legaliter traditione de-
 legavit eam sancto jure perpetuo possidendam. Sic
 per incrementa dierum, et cultu religionis et loci
 situs, quorumcunque dapsilitate fidelium capiebat
 augmentum. Primoque in eodem loco, oratoria
 cella construitur, postremo crescente devotione fi-
 delium monasterium (473) inibi constituitur, et
 honore ac nomine pretiosissimi martyris Christi
 Sebastiani episcopali benedictione consecratur;
 monasticæ quoque religionis ordo sub abbatis re-
 gimine substituitur.

CAPUT XXXIX.

Provectiore jam tempore, cum rigore monasticæ
 disciplinæ locus item succresceret, fuere duo sub
 ovino vellere in eodem cœnobio pseudo-monachi,
 qui caulis gregis Dominici quibus inoleverant, ob-
 scena qualitate dissidentes, sæpenumero ab abba-
 te seu præposito redarguti, commoniti atque cor-
 reпти, cum procaci inquietudine cordis aurem sub-
 ducerent, et salutaribus monitis nullatenus cederent,
 juxta sacræ legis instituta, ne omnem gregem al-
 tamarent oves morbidæ, discidium eis severa
 invectione a sacræ legionis comminatur corpora.
 Quo illi comperto, noctis intempesto quæque re-
 pere potuere clanculum e monasterio auferentes,
 fuga elapsi, utriusque propositi, sui scilicet et per
 hoc animarum exitii immemores, qua propria
 illiciebat voluntas vagabant incerti. Denique Ita-
 liam, talium receptricem congruam sibi latebram
 prospicientes, abjecto, ne a quolibet recognoscen-
 tur, habitu, adire contendunt. Qua cum morige-
 rum peregrinationis suæ locum reperissent, post-
 quam suæ vesaniæ satisfacere, votivæ tranquillitatis
 ac intimæ in monasterio securitatis renascentis,
 tædio et labore prædiri exsulatus dissoluti,
 spes si receptus sui sperari posset, reversionem
 quam maxime moliebant, et hoc sibi lucri flagi
 invicem sermocinabantur. Ad hæc rubor confu-
 sionis pro sui qualitate piaculi progressum omni-
 modis inhibebat. Inter spem metumque suspen-

(473) Monasterium hoc subsistit hactenus apud
 Arvernos, descriptum in Actis sancti Boniti, in
 culi tertii parte 1.

sis visus est eis sermo conducibilis : quo suppresso crimine, cum honoris augmento loco restituerentur proprio, scilicet ut viæ sese laboribus adhuc extenderent, Romam irent et sanctorum aliquem emerent, cujus evectione indulgentiam apud suos mererentur et gratiam. Hoc animati commento cœlitus (ut rebantur) sibi immisso, nefanda frustandi fiducia vagi Aquitanici cum callidis fabulaturi Romulidis perveniunt. Reverendum antistitem et legatos divertunt senatores, juxtaque Salomoniacam sententiam, sui sollicite perquirunt similes. Agglutinantur ocius mali cum pejoribus, deteriores cum deterioribus, et, inter alterna insulsaque colloquia, genus patriamque interrogati produnt. Sciscitantur iterum quid causæ extiterit, pro qua a remotis procul finibus inibi devenire placuerit, et talia ac tanta discrimina subierint, et veluti eis compaterentur argumentose cuncta perquirunt. Illi votum pandunt, in agendum dari sibi dexteram suppliciter exorant. Monasterium in sua regione construxisse asserunt, quod sanctorum indigere per omnia pignoribus profitentur. Versuti Romulidæ per plura sub sua observatione, ab ipso pontificum summo commissa inesse, et quibuscunque vellent pro libitu præcipua conferre posse jactant. Hi pecunia apud eos se impetrare velle, si res haberet effectum, asserunt. Tunc illi securitatem obtinendi quæ cuperent, si tamen dictis fidem adhiberent, promittentes, vocabulum sancti quem potissimum vellent exquirunt. Sebastianum martyrem pronuntiant; sua pro eo omnia, quæ in præsens habere poterant, multoque postmodum pluriora atque pretiosiora jurejurando spondent advectura sine mora de patria. His Romulidæ sponsionum illecti blanditiis, temporis opportunitatem, ne denotarentur, explorare debere necessario confingunt. Quo reperto et indito in eodem se re exhibituros loco caligose noctis articulo pollicentur, ubi et ipsos adesse oportere statuunt. Interea dum quid eis in hoc interstitio subdoli placiti faciendum sit versuta mente machinantur, comminiscuntur proximo foro cujusdam Cæsaris sarcophagum, multa aromatum delibatione referunt, denique ad condictam venit horam. Ante maturum illi, quos voti ardor, impatiens exæstuebat, accurrentes Romulidæ luerum inbiantes obvios habuere. Silentium ceu tremuli innuunt, ad filius homuncionis Christianæ regenerationis expertis tumbam pedetentim perveniunt. Si martyrem expetiturum videre et consequi vellent, promissam expromere et appendere pecuniam jubent. Revulsoque sarcophagi operculo mirificæ virtutis ambare (vulgo *ambre*) suaviter redolentis viri faciem demonstrant. Quod isti contuentes, genua celerrime procurvant, ac suimet in adjutorium flebiliter invocant. Omni suspicionis controversia cordetenus eliminata, illis omnino utpote sacrorum custodibus ex toto creduli, quidquid in suppellectili sua habuere, promptissima deliberatione tali

A techna delusi condonavere. Tum denique quantanorunt vel sufficiunt officiositate, non hunc quem cœlesti munere optimum defensorem et inexpugnabilem protectorem Francia promeruisse gloriatur, quinimo eum qui nec solo dignus vocabulo martyris omnino fuerit proprio merito excipientes tyrannum, inani spe totis præcordiorum fibris exsultantes pernici gressu futuræ ruine improvidi patriam repetiere; dumque sibi fingunt optima præmia, pessime cæcati nequeunt intueri supplicia illicitæ adfutura. Fines ægre diuque desiderati ruris priusquam attingerent, gravi usi consilio præ se nuntios mittunt, qui amabilis et jugiter honorabilis sancti Sebastiani martyris adventum detegerent, et sublimes quosque in susceptionis ejus officia animarent. Locum tanti spectaculi delegunt, et diem quo sibi propere occurrere debeant liberaliter innotescunt. Abba prædicti venerabilis loci et fratrum pallida concio eorundem quondam fratrum suorum oblita scelerum congratulantur per eos ab illo supremo bono tantum potuisse perfici bonum, eosque post casum beatiores prædicant, eminentiores suo in collegio unanimi favore præjudicant. Vexilla velificant crucis, tropæa et splendida expromunt philacteria, heu proh dolor! pessima pro his commercio protinus recepturi. Populosa usquequaque turba hoc dulcisono rumore evocata, plebei cum nobilibus et pene totius nationis potentes religionis fervore succensi obviam vota secum parta ferventes vadunt alacres. Quid plura? excipiunt tandem non Christi martyrem gloriosum, sed antichristi satellitem truculentum; non illum famosissimum Romulidæ quondam primæ legionis signiferum, sed Satanæ dulcissimum glareis cocyti ministrum, atque cum magna hymnorum gloria ad sacrosancta usque (proh nefas!) invehunt altaria. Festiva celebrant gaudia luctuosis mox questibus deturpanda, eaque quotannis solemniter recensenda consignant, finetenus illicitæ desitura. Post multiplicia missarum hymnorumque officia, epulis lautioribus fessa fratrum caterva refectorii penetralibus convivatura succedit. Inter prandendum humanitas omnis exhibita lætitiâ ubertim multiplicat, quam nimis vicina et valde impia confusio deturbat. Nam dum licentius edulio et mero indulgent, et ex præcepto abbatis sui illi duo qui reliquium illud sacrilegum Roma exportaverant, ad custodiendum templum ne vel ad modicum lucernæ deciderent, cum aliis residerent, nutu divino ejus dilectissimi militis cultum miser immeritus usurpaverat, fragore horribili et turbine perturbatus divino sancto altari detrusus pavimento elapsus iterumque relapsus corruit, concidit, nunc hac, nunc illac parietibus sese collidens, iterumque se modo josum (474), nunc sursum efferens contunditur, conteritur et in frustra dispergitur, martyris nomen et officia quæ inaniter præsumperat, cum ludibrio et dedecore pollinctorum spurcissimorum qui eum illinc advexerant, his

(474) Sic antiquis *josum* seu *jusum* pro *deorsum*, quod ex Augustino præbat Bollandus, et Vossius in *Hb. II de Vitæ sermonis*.

mortalium auris perditus amittens. Flagitii auctores, unus truculento spiritu, alter sensu inanis efficitur,ambo tamen quid egerant gestu corporum ostentabant. Reliqui omnes qui aderant, et martyris suffragia virtutumque prazmata expetebant insperato et nunquam experto terrore percussi, semineces fugam maturavere raptim. Prudentium aulam pervolant, sibi subveniri et auxiliari insanis vocibus proclamant; heu! domini Patres, inquit, surgite, properate, succurrite, a sæculo nusquam consimile piaculum videte. Proh pudor! improprium perpes et rubor confusionis nunquam abolendus! ipse diabolus hodie hic est in tyranno allatus. Quidquid præ manibus erat prudentium abjecto, cum valido strepitu mensis exsistentes, signaculo et virtute sanctæ crucis certatim communiti templum penetrant; finitimi quoque qui charitatis affectione retenti fuerant, undecunque decurrentes conveniunt. Quid memorem? tam repentinum et insperatum gaudium subitaneus et nunquam suspectus præoccupat luctus. Contuentur cominus pavimento prolapsum illius nefandissimi et miserrimi hominis particulatim cadaver divulgum, dolentque se in articulo modici temporis amisisse gaudium, quod gratulabantur sine fine mansurum. Fit clamor confusus, omnium stupor attonitus. Adversum flagitii auctores plurima vulgi concurrens manus infremescit. Alii lapidandos sacrilegos, alii patibulo appendendos, quidam igni comburendos, aut letho quocunque atrocior puniri debere maledicis eloquiis lacescentes acclamabant. Verum quibus erat cor docile ac mens sincerior, nequaquam eos humano posse damnari præiudicio astruunt, quos divinæ severitatis censura jam plexos fore liquido contuebantur. Interea collecta particulatim putredine dirempti illius infelicis cadaveris in sterquilinum vulgi stercus spurcissimum projicitur, obruitur et proculcatur, ultimumque ei vale anathema perpetuum imprecatur. Rastris pavimenta eraduntur, aquis diluuntur, et sacræ respersionis unda purificantur.

CAPUT XL.

Juvat conferri huic facto antiquum illius rei gestæ eventum quod contigit in populo Acharonitarum, quorum deus erat Astaroth, ut Regum promit historia, qui templi sui aditibus Arcam Dei repositam secum habitare domo una non sustinens, præpotenti quodam numine concussus in terram ruit, ejusque calvaria in ipsius idoli limine manusque præcisæ truncus iners suo ut erat transfixus loco remanens, opprobriata suis cultoribus perenne reliquit. Verum longe aliter his quibus sincera in Deo fides et promptissimus erat, tametsi minus doctus, et ideo malle illusus famulatus, quam Allophylis rite contigisse perpenditur. Illis enim in ultionem et pœnam, istis autem et hujus-

(475) Monastici scilicet. Nondum enim monachi variorum monasticorum ordinum singularia vocabula noverant, qui omnes tum his in partibus sub regula S. Benedicti militabant. Eodem modo loquantur Patres concilii Suessionensis anno 853 in

ce religionis ad fidei robur et constantiam, ne per facile incertis assensum tribuant, neve antequam approbent, sanctum dicere aliquem mortalium audeant, juxtaque Dominicæ eruditionis instituta, cum dixerint: *Ecce Deus hic, aut ecce illic*, credere refugiant; ne per hoc forte diabolicæ fraudis occasione admissa posthabita latria sui Conditoris quodam modo offendant in idololatria.

CAPUT XII.

Igitur necdum longævo permensio spatio, beatissimo et omnifaria laude dignissimo martyre Sebastianiano penes Suessorum urbem honorifice illato, ac cum magno tripudio excepto, cum ejus (ut præmisimus) prodigiorum atque signorum fama crebresceret, de ipsis quoque ultimæ Tilæ finibus ad ejus fragantia pignora confluerent, abba prædicti monasterii, de quo sermo habitus est, audiens hoc, gaudio repletus commonet suos hortaturque **celerrimum** illuc protendere gressum, se ducem et prævium itineris? **exhibens**, ut, quod non poterant in toto, partem saltem vel **modicam** mererentur ex toto. Quo cum pervenissent, et a **Rodoano** præposito fratribusque ex more suscepti humanius agerentur, causam sui itineris pro qua tantum onus subierint, lacrymabiliter fundunt, immeritos quidem se muneris quod expetebant adipiscendi profitentes; sed quia ejusdem erant ordinis (475), fraternæ orga sese charitatis, qua singulariter beatificabantur, reminisci et spei cujus devenerant, sæque devotioni consulendum precabantur attenti. Oim, inquit, Patres conscripti, duo ex nobis quidam exeuntes Romam perrexere pro hoc quo Deo favente præsentem fruimini patrono. Quid multa? furtivum dantes pretium, quemadmodum cujus ignoramus vocabulum, mercati sunt tyrannum. Hunc ad nos miserum et in ipso pariter deduxerit diabolus. Qui susceptus a nobis quidem est solemniter, sed Deo (si dicere fas sit) indignante detrusus miserabiliter. Nam cum nescii sacræ Virginis Mariæ illum super aram imposuissemus, ac festive composuissemus, pransurique cum pluribus qui convenerant resedissemus, de subito ab altari in aere levatus, in terram elisus cum ingenti stridore decidit, et sibi obsequentibus qui in basilica remanserant, horripilationem nimiam iniecit, exterritosque ab ecclesia perturbavit. Qui cum ad nos usque pallentes et pene exanimis intrasent quæ sibi accidissent in conspectu conventus universalis teterrimis vocibus insanientibus similes publicare ceperunt. Silentium utpote rei gestæ ignari innuentes nullatenus ceperunt imperantibus, quin, sicut ceperant, irreverenter publicum ignominie malum clamoris exsequerentur vocibus. Nos concito gressu ecclesiam ingressi, in frustra quassatum membrum disjectumque illum, qualis quantusve erat nostris

Medardensi cœnobio celebrati, cum cap. 5 præcipiunt, ut monachi duo qui Pippino fugæ adjuvatores fuerant, *in monasterio sui ordinis relegentur*, ut scilicet his verbis excluderent monasteria clericorum seu canonicorum.

congruentem actibus sanctum inspeximus. Hoc A
rumore passim denotamur, et importabili impro-
perio jaculamur atque confundimur. Ut hoc ergo
pudore tandem aliquando carere queamus, ad
vestram venerabilem paternitatem confugium fa-
cimus. Superest ut destitutioni nostræ compati et
subvenire beatitudo vestra non dedignetur. Credi-
mus etenim tædii nostri nos onus exposituros, si a
cruentate vestra quantumcunque reliquiarum
ejus consecuti fuerimus. His acceptis, Rodoinus
fraterno affectu compassus condoluit, et cum vo-
luntate Patris Hilduini et fratrum consensu auxi-
lium in agendum spondit, relataque prius co-
ram fratribus causa, non abnuere votum, insuper
ut sancti cresceret cultus et memoriale, hoc se
plurimum dixerunt amare. Illud denuo domno ab-
bati cum innotuisset, et ille fratrum super hoc po-
stulationem ab eo quoque percepisset, linteam eis
per collationem venerabilis Rothadi antistitis, quo
vivifica membra martyris involuta fuerant, confer-
ri præcepit. Qui dum ad opus assisterent et lintum
de theca petentibus tribuendum proferrent, illi ira-
cundia succensi, reliquias sancti, non linteos, qui-
bus in sua regione abundarent, se expetisse dixe-
runt. Quibus cum a circumstantibus fratribus non
alter, sed is esse firmaretur, quo a Roma illuc us-
que ejus sanctissimum corpus ad os intrinsecus
fuisset obductum, nulla ratione eis satisfactum est
ut illud reciperent. Audistis, inquit, domni Patres,
jam toto orbi notissimam confusionem nostram
quam vestro beneficio æstimavimus diluendam. C
Cur inhonesta nostra innovare conamini? liceat
nos vestra cum gratia patriam non ingeminato lu-
dibrio, ita ut venimus, expeditos redire. Rodoinus,
concitatos illorum contra se animos videns, nec sa-
tisfactionem agere satis curans, linteam diligen-
tius replicans cistula recolligit, non ita se domini
sui vilipendere tegmina dicens, simulque adjiciens
quoniam, aliis quibus in pectore robustior fides
valeret, satius his communicari deberent. Illi vero
eo ibidem die commorati cernentes nil se in hoc
facto profecisse, pœnitundine acti senioribus accitis
supplices obsecravere quatenus pro eis paterna
pietate apud virum intercessores existerent, ne
tam tristes et vacui in sua a sancto illo loco regre-
di paterentur. At Rodoinus suorum precibus fle-
xus, non totum ut prius, sed partem sacerdotum D
manibus sectam largiri jussit. Quam illi multo
gratiosius quam ante devotis fidei mysteriis exci-
pentes, et honorifice præparato sacello reponen-
tes, missarum solemnibus nomine martyris rite cele-
bratis, religiosa secum hymnorum melodiis fra-
trum comitante caterva sic feruntur ad propria.
Quo cum pervenissent, multarum virtutum et sa-
nitatum gratia clarificata pignora ipsius meritis et
nomine præeminentis fastigii contradiderunt in
aula. Ubi usque in hodiernum ejus merita vigent
gloriosa, palmaque virtutum ejus multipliciter flo-

(476) Et tamen in Chronicor. Turonensi de gesti-
Northmannorum apud Chesnium legitur, Hano s se u
Northmannos, anno 855 sanctum Quintinum, et ur,

ret frequentius atque magnificentius, quam eo loco
quo virtutiferum ejus corpus debita fidelium po-
pulorum frequentatur devotione. Sint ergo et no-
bis et illis optamus ejus proficua patrocina, qui
nostrorum dapsilitate patrum illius tanti pignoris
meruimus esse participes.

CAPUT XLII.

Vidimus quosdam nec spernendæ probitatis vi-
ros qui Suessæ civitatis venturam, quod formida-
mus, ruinam ab his qui audiere se protestantur
percepisse. Turricula erat in eadem urbe, orientis
occiduas spectans plagas, super quam spiritus
ambiguus, cum jam noctis tetras aurora cepisset
umbras spargere, terribilis sententiæ ter ingemi-
natam profudit vocem dicens: *Væ, væ, væ tibi,*
B *Suessio, Sodoma ut olim et Gomorrha validis,*
ignium flammis concremanda, et in vacuos favil-
larum cineres redigenda! Invisa nec a quoquam
cognita persona, sui officii mysterio functa, gestu
celebri tenuis sese perabolidit auris. Hanc lethife-
ram vocem qui tunc antequam disceret (sicut
præmisimus) vigilare poterant, horribiliter into-
nantem, non solum in ipsa urbe civiles, verum
suburbani quaquaversum degentes audiere. Cujus
fama de regione in regionem pervolans omnibus
celeberrima facta est. Quam rem a multis qui
nostris superfuere temporibus sine suspitione falsi
consono relatu audivi, eamque huic operi adnec-
tendam ratum duxi ad correctionem omnium eam-
dem urbem inhabitantium, maxime illorum qui
se turpissimo et naturæ improbo crimine fedare
non verentur: et hoc idem ipsi Patres et præ-
decessores nostri qui nobis ista narrabant,
meritis et interventu hujus nostri piissimi pro-
tectoris deputabant, quod nequaquam hoc sua
tempestatate impletum (476) videbant. Adjiciebant
præterea priusquam ille Roma deveheretur, hor-
rendas sæpius ibi reproborum spirituum per pla-
teas perque ædes illusiones importune civibus
machinatas. Sed eo veniente vapor veluti fumi
evanescere, universa quieta serveritudine beneficio
ejus vulgo disposita, et humanis commodis pla-
cido famulatu præstita.

CAPUT XLIII.

Præterea memorandi Cæsaris Chlodovici qualis
quantave circa sanctum devotio fuerit, largissima
operis patefecit exsecutio. Comperto namque divini
numinis præsentia per martyrem Christi incircum-
scripta inibi patrari miracula, regali exutus pur-
pura calceamentisque tertio ferme lapide rejectis,
cum conjuge nudis ad monasterium quo jam loca-
tus fuerat, processit plantis: et quia aliquos flagi-
tiosos audierat imperatrix Judith vi quadam im-
præfocabili in conventu publico crimina sua dete-
xisse, et odii livore interius perustos palam exte-
rius metuendo nimis examine ignis atrocibus con-
cremari, pro eo quod priusquam loco devenirent,
suorum criminum appetitus dignis confessionum

*bem Suessionis et Parisius cum adjacenti terrade-
struxisse et combussisse. An portentum hoc postea
factum?*

ac poenitentiae remediis coercere neglexissent; anxietatis nimiae procellis elisa, cum praecognovisset illic Caesarem iter disponere, nec se ab eo absque sui rubore dirimi posse; totam se ad propitiam Redemptoris contulit omnipotentiam, agensque cum venerabilibus (476) sacerdotibus culparum suarum secreti mysterii munus, cum Psalmista orabat ut ab oculis suis mundari, et ab alienis mereretur absolvi. Eleemosynarum interea impendiis caeterorumque bonorum operum exhibitionibus per spatium interjecti temporis quod praescierat, incunctanter operam dedit: sicque demum, religiosae majestati votiva comes effecta, ad sancti martyris limina praeclearis meritis praecipua properavit. Cumque Abba reverentissimus Hilduimus et fratrum ornata cohors tantae celsitudini assurgens, festivo apparatu utriusque eorum pro foribus servans adventum veniret, et tandem susceptos ad tumbam martyris canoris vocibus concrepando deduceret; in humili quo erant habitu solotenus cum multa nobilium phalange substratis cominus sibi palliis, antequam margines attingerent altaris, extemplo in faciem ruentes, gemebundas ac lacrymarum rore mandidas preces militis ipsius merita rocolentes, piumque intercessorem invocantes universali Domino protractis suspiriis effudere. Inde ab oratione surgentes, versu congruo omnium assistentium voto eorum commendatur oratio. Igitur aulam tantae sublimitati provisam introgressi, imperialia et ea quae tunc cultiora fuere ornamenta reinduti, et diademate compti, missarum solemniam Caesar consistorium scandens in honore martyris fecit decantari. Qui cum ad Evangelium ventum est calicem aureum cum patena, patris s'vi Magni Caroli monogrammate (478) insignita, manibus propriis inter legendum ponderis ingentis tenuit, et cum oblatione sacrandam eidem dicavit. Post expletionem quoque celebrem ad vestigia ejus cum conjuge accessit. Ubi, cum sese proluxa oratione Deo per sanctum commendavissent, complexiva et omni aevio reminiscenda devotione singillatim a stemmate usque subuculam cultu regali exuti, uterque martyri inibi reposuere. Textum deinceps sacrorum Evangeliorum (479) aureis chara-

(477) Pluribus sacerdotibus non raro tum fiebat. Secreta peccatorum confessio, ut probatum in Praefatione saeculi III.

(478) Monogramma, signum seu nomen cujusvis proprium continuo litterarum ductu scriptum. Quo scribendi genere primus e regibus nostris usus videtur Carolus Magnus.

(479) Hactenus in eo monasterio asservatur iste liber, sed laminis tantum argenteis coopertus, quas Ingrannus abbas fieri curavit, opposita hac inscriptione: *Hæc tabula facta est a D. Ingranno abbate hujus loci anno 1168, Alexandri tertii 10, regni Ludovici junioris 23. Librum autem ipsum obtulit Ludovicus imperator B. Sebastiano in receptione ejusdem martyris inclytici et papæ Gregorii urbis Romæ.*

(480) Adeoque jus condendae monetæ, quod etiam pluribus ordinis nostri cenobiis concessum. Hujus monetæ specimina quaedam exhibet Claudius Dormaius initio secundae partis historiae Sueessionensis.

(481) Cauciacense monasterium, vulgo *Choisy*, paulo supra compendium, fere ad Confluentes Axonæ in Oesiam, Childeberti tertii sepultura insi-

cteribus exaratum, laminisque metalli ejusdem absque admistione cujusque materiei inclusum, thymiamateriumque 40 et 8 syclorum ejusdem speciei, et vastam olei amphoram ad luminaria concinnanda, mente promptissima obtulit; monetam etiam publicam cum incudibus (480) et trapezetam perpetuo famulatu sacris ipsius deservitarum subdidit. Abbatiam quoque protomartyris Stephani Cauciacum (481), quae septingentarum familiarum esse perhibetur, ad templi fabricam spatiandam dedit, et praeccepto regiae auctoritatis ne a quolibet temerario abriperetur, cum obtestatione et anathematis innodatione annuli sui impressione signato roboravit. Quod cum saepius monasterium inviseret, tanta devotioni pristinae postmodum incrementa adjecit, ut cum quadam die ad sanctae Sophiae (482) capellam, quae palatio (483-84) inherbat, oraturus procederet, ad limen substitit, eamque a foris intuitus optavivum illico David, quo in construendo Domini tabernaculo anhelabat, baculo flaventis auri innixus decantaverit dicens: *Hæc requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo quoniam elegi eam (Psal. CXXXI, 14).* Mirum dictu! veluti assistentis martyris hæc essent auribus data, ipsius ejusdem solis vesperi prodire magnifica triumphatoris egregii signorum tropæa. Nam octodecim sexus utriusque sanitatum curationes praesens sub eadem nocte, priusquam cubitum pergere disposuerit, cernere promeruit. Contuebantur istorum glaucomina fugatis tenebris jubar rutilantis luminis splendentia: aliorum vacas manus et arentia brachia laxa; suras enervas et vestigia retorta vigore magis dato quam reddito directius protensa; quorundam aures sanguine fluentes, quas surditas diutina damnaverat, nunc lenis et tenuis sonus approbabat valde perspicuus; pessimum in quodam, sed devictum et exclusum potenter sinistram spiritum, lepræ maculas abilitas furentium insipientes rite demutatas mentes. His ad votum fructus Caesar nullo incredulitatis errore ejus pectore movente, amoris supremi et incomparabilis affectum erga martyrem sanctum assilicite in posterum se devovet conservaturum. Inenarrabiles gemitus et suspiria fletuum nimis re-

gnitum nunc prioratus abbatiae, Medardensi subjectus. Istius monasterii et Bettoloni ejus abbatis fit mentio in Vita S. Drausionis episcopi Sueessionensis.

(482) Hactenus istius capellae parietinae quaedam supersunt, et collegium canonicorum S. Sophiae, cujus in oratio Walteri Ivototensis eadem, quam a Clothario primo factam primus asseruit Guagelinus patratam fuisse aiunt. In brevi Chronico monasterii ecclesia sanctae Sophiae apud S. Medardum ab Arnulfo episcopo anno 1142 dedicata fuisse dicitur.

(483-84) Hinc patet regis palatium monasterio adjunctum fuisse. Nomen hactenus retinet locus prope oratorium sanctae Sophiae, quod ex imitatione Constantinopolitanae ejusdem nominis basilicae imperatoriae ita dictum est. Eo in palatio Leo papa IV aliquot dies moratus est anno 804, et Annalibus Mettensibus; Carolus Calvus anno 843 legatos Nicolai papae ipso monasterio honorifice recepit, ibidemque Ludovicus rex Natio Domini celebravit anno 878, ex Annalibus Bertinianis.

spersa multiplicans, eum veluti carne præsentem A
 carneret excolebat, venerabatur et deprecabatur ;
 et quia sine hæsitacione quod ex postulabat donari
 ab eo sibi posse credidit, voti compos effectus idi-
 psum adeptus est salubriter. Quid autem fuerit
 quod ita eum rogasse præmisimus, series subse-
 quens, imo idem in serie secretissimum suum
 enarret sacramentum.

CAPUT XLIV.

« Fractus robusti olim brachii vires ego Ludovi-
 cus, Cæsar imperator Augustus, Dei dispensante
 gratia orbi Romano imperans, cum late in popu-
 los juris habenas immoderatus relaxavisset, in-
 dulgentia nostra quidam dissoluti impugnando
 pietatem, infidelitatis prorupere crudelitatem. Quod
 malum eo usque incanduit ut ipsos quoque præ- B
 dulces natos meos in me sævire compulerint, et
 secum de nece sui genitoris tractare fecerint. Ad
 locum sic forte venit, qui ex eventu ruptæ fidei
 pacis et sacramentorum *Mentitus-campus* (485) ex
 tunc appellatur. Hic me omnis pene meorum mi-
 litum manus deserens, eo, ut retuli, perduellio fi-
 lios meos horrendum facinus involvit, et præfices
 sceleris esse delegit, insonti mihi multa morti ob-
 noxia imputantes ; a nunquam læsis multipliciter
 læsis et delusus, nefandorum actuum meorum
 non immemor, æquissimo Dei iudicio hæc me di-
 gne perpeti comminiscens, casus æquanimitè fe-
 rebam. Suessionis civitatem deinde inimica co-
 hortè vallatus, ad sanctorum dominorum meorum
 cœnobium perductus sum, et quia sciebant me C
 illam tecum diligere plurimum, consiliabantur
 inibi me fortuito post desperationem sponte arma
 positurum. Quo cum me publica custodia arcta-
 visset, quatenus quod callide tractaverant opere
 consummarent, quosdam submiserunt qui uxorem
 (486) meam in monasterio virginum sanctimonia-
 lem factam vel (quod verius audissent) mortuam
 mihi nuntiarent. Filium quoque meum parvulum
 et innocentem Carolum bonæ indolis puerulum,
 quem noverant præ omnibus mihi amantissimum,
 attonsum et monachorum firmarent cœtui ad-
 nixum. Quod ego audiens, et me continere non
 valens, quippe qui regni decore spoliatus, conjuge
 privatus, filioque essem orbat, diebus non pau-
 cis ejulans nullo consolatore fruitus, languoris vio-
 lentissimi paulatim me persentiebam ex tristitiæ D
 magnitudine sætibz aduri : et quia præter Deum
 consolatorem neminem habere poteram, quoniam
 quidem aditus et colloquium negabatur omnibus,
 ad ecclesiam tantum et ad fratres raro via, et ipsa

cum summa prospectione custodum patebat, inse-
 dit animo illac ire. Quo cum devenissem omnium
 vestigiis provolutus, morbi quo afficiebar plagam
 medicis sapientibus retuli. Quibus ut quanti leva-
 minis apud propitios dominos obtinerent supplica-
 vi, et ut pro requie conjugis quam exemptam vita
 arbitrabar, missas celebrarent, et attentius ora-
 rent, venerabilem religiositatem eorum obnixe ef-
 flagitavi. Qui afflictionibus et miseriis meis pru-
 denter compassi, per merita et interventum sanc-
 torum quibus deserviebant, veluti futurorum
 præscii proximam pollicitati sunt ab Omnipotente
 adfuturam medelam, si tamen fidei sacramentis
 animum accommodarem. Sic ab eis bene con-
 fortatus post orationem ab illis deductus notis er-
 gastuli antris, ita demum sum restitutus. Sequentè
 noctis umbra cogitatu sedulo lucicomum desidera-
 bam cernere sidus : ingressusque sanctæ Trinitati
 (487) vicinum carceris oratorium, post matutina-
 lem expletionem solus inibi pernoctans, cum per
 fenestram extra intuitum dirigerem, quemdam
 custodum ultra vires immerito tamen mihi infes-
 tum, sub imbrice cominus video jacentem, et, ne
 vel per modico macerici foramine elaberer, ipso
 statu servare cupientem. Quem somno et mero so-
 pitum deprehendens, inter alta cordis suspiria ridi-
 culum mihi omen melius aspectans oboritur. Enim-
 vero cum ita diffusum solotenus et ejus ensemen fre-
 quenti cervicalis, quo superfuerat expositus, re-
 pulsus viderem penes fundamenta basilicæ impexum,
 scalam concite quæ ad accendendas faros angulo
 fuerat reposita subiens, funiculum otio torpentem
 super a laquearibus solvi : cominusque hastas qui-
 bus vexilla tempore litaniarum ferenda aptantur
 conspiciens, uni earum funiculum cum laqueo sub-
 nexui perque eandem fenestram jeci. Hac compre-
 hensum arte mucronem sustuli, inque altas et squa-
 lentes feci jactari latrinas, vocatoque ejus nomine,
 aio ad eum : O custos, pervigil tuorum spes fidissi-
 ma, vigilasne ? Ad hæc ille : Vigilo, et bene vigilo.
 Cui iterum ego : Et quid struis ? Et ille : Quid de
 his, inquit, tibi ? Rursus ego : Si tibi forte repentina
 necessitas cogeret, forsitan gladius manu abesset.
 Illo ad caput brachia convertente et eum huc illuc-
 que quæritante : Si me, dixi, sic custodisses, hodie
 me nequaquam hic habuisses. Quidquid, inquit,
 illud est quod de mucrone actum est, satis superque
 te ut jussus sum servavi, et servare curabo et ego.
 Vade ergo, et in munere fidelitatis hujus et vigilia-
 rum tuarum illo in loco competenti armamentorio
 quem turpiter amisisti recollige mucronem. Eadem

(485) Theganus in cap. 42 vocat *campum magnum*,
 qui est inter *Argentariam* et *Basileam*, qui usque ho-
 die vocatur *Campus mendacii*, eo quod ibi plurimo-
 rum fidelitas extincta sit. Lege hæc de re Anony-
 mum in libro de Vita Ludovici Augusti ad annum
 833, et librum II, de Gestis Walæ abbatis infra.

(486) Judith scilicet, cujus occasione tot excitatæ
 proccallæ sunt, quæ anno 830 primum in Laudunense
 monasterium S. Mariæ retrusa, dein Pictavis in
 cœnobium S. Radegundis, tertio post anno Derto-

nam relegata est. Carolus vero Prumiæ commenda-
 tus est, nec tamen attonsus, ut legitur in Vita Lu-
 dovici Augusti.

(487) *Hincmarus* anno sui episcopatus septimo
 synodum habuit comprovincialem apud *Suessionicam*
 urbem in monasterio S. Medardi, in ecclesia san-
 ctæ Trinitatis honore sacrata, teste Frodoardo in
 Historiæ lib. III, cap. 2 ; quæ ecclesia alia erat a
 principali, quæ B. Mariæ sacrata erat, ut constat ex
 litteris exauctorationis Ludovici Augusti.

ipsa die quidam fratrum explorantes, totius causæ A
meæ veritatis tenorem per Harduinum, qui quoti-
diano ministerio ante me missas psallere consue-
verat, scripto miserunt. Cumque de more ei obla-
tiones (488) Deo mactandas, maxime pro conjugis
meæ absolutione, quam humanis exemptam rebus
credebam, offerrem; ille meam cautius stringens
manum, secus altare esse (489) dixit. Post consum-
matam hostiam, omnes cum foras egressi fuissent,
substiti solus, et sacello projectam colligens rotu-
lam, vivere uxorem, et nil in filium meum sinistri
operatum cognovi, et per plures jamque peniteri
quod taliter fidem ruperint, et a me discesserint,
ferocibusque animis certatim restitutionem regni
moliri. Quod, Deo favente resque in melius per os-
tentum sanctorum suorum transfundente, ad per-
fectum deduxere. Verum quanquam augustius
regni recuperato fastigio pristinae dignitatis per-
fruerer gloria, meorum altamen non immemor
votorum ac precationum, quibus excellentissi-
mum martyrem Sebastianum rogaveram, et me
incunctanter accepturum credebam. Insurgente
rursus perduellio cum passim regni quietudo pro-
pugnaretur, et pacis tranquillitas confunderetur,
pro his sanctum supplicaturus, ad prædictum ac-
cessi locum. Et quia sæpenumero et hujuscemodi
privatis seu publicis ejus præpotens auxilium fue-
ram expertus, super his quoque solitum quo im-
pertiri dignaretur precabar enixius. Proxima
ruente nocte illud quod ante dies rogaveram, no-
cturno visu accipio evidentissimis iudiciis ab eo
ceclitus, ut reor, mihi condonatum: et cum in-
gruentium cladum ruina nulla pateretur ratione
optatas inibi duplicare moras, hinc digressus di-
scrimine me pro commissis a Deo populis tenta-
bam impendere, et certamini, si res exegisset, viri-
liter exhibere. Hinc me proficiscentem præpositus
hujus almi collegii Teuthernus nomine prosecutus,
nostri comes efficiebatur itineris. Cumque penes
me equitaret, et procul a sancto loco divelleremur,
caput retorquens, et in eundem (proh dolor!)
ultimum aspectum convertens, intimi cordis mœ-
rore turbatus, superexercentes profundæ mœ-
stitiæ fluctus inhibere ultra non valui. Tristis et
mœrens amaras fundebam lacrymas, lethaliter
conclusus, quid agendum mihi potius foret valde
suspensus. Votum sancto devoveram, ejus ope-
randi diem præfixum videbam. Vitæ ab eo finem
perceperam, ejus me transgredi non licere metas
sciebam. Denique commissum mihi regendi Chri-
stianum a Deo imperium haud ignorabam, ejus
usque adeo cum omnem labefactari orbem consi-

derarem, et vicinam desolationem quam præscie-
ram, formidarem; reum me super hoc inveniri,
proque hoc æternis suppliciis damnari ab illo me-
tuebam, qui universorum Auctor exstaret et do-
minus, iudexque venturus unicuique secundum
opera esset redditurus. Ille taliter me tristari con-
spiciens, diutius quidem consultum tenuit, erat
enim vir in omnibus fidelissimus. Et cum jam
uberrimum meorum fletum imbrem ferre nequi-
ret, ipse quoque ex hoc permotus in lacrymas
ruit: Quid, inquit, optime Cæsar, tibi et tuis gra-
viter destitulis hæc prodesse poterunt? per te con-
solabuntur universi. Bilaritas tua si mœstis pare-
bat, dolorem omnem evacuabat. Noli, domine et
gloriosissime imperator, noli hoc servis tuis letha-
lis tristitiæ vulnus in te, cui summa semper ju-
cunditas, vultus serenissimi obnubilatione palam
ostentare. Hoc tuorum multum corda brachiaque
dissolventur, hostium vires robora concipient.
Singularis id duntaxat tuis esse debet secretum,
quod ita tui pectoris turbare potuit lætissimum
semperque quietissimum statum. His fortasse, si
fideliter tui compassi fuerint, dabitur ut conso-
lationis remedia valeant reperire: et si secus
fieri nequibit, levius deinceps, cum hujus rei plu-
res cœperint effici participes, feres. Tum ego que
fidei noveram persuasionem edita consolatoris mei
verba suscipiens, ei causam reddidi, et quid late-
ret corde, detexi protinus ore. Sanctum illum lo-
cum me amavisse plurimum dixi, quem non ultra
me videre, sancti martyris agnoveram revelatione
Votum insuper vovisse, ejus effectum prohibuisset
fluctuatio collati imperii: et nisi formidini ab hosti-
bus imputaretur, aut ejus (quod supra modum per-
timescendum erat) ab Omnipotente ruina exigere-
tur; arma, purpuram et stemmata quam libentissi-
me ibidem me deponere (490) voluisse. Inde ab eo
cum salubrius consilium dari expetii, tale percepi.
Bonum, inquit, votum tuum, gloriosissime Cæsar,
sed sicut beatus docet Gregorius, nihil Deo bona vo-
luntate ditius. Magnum quidem est quod optas re-
nuntiare sæculo, et omnibus quæ possides, si quidem
per hoc Christi imitator esse posses. Verum multo
salus a quibus perficitur, multiplicia in singulis præ-
mia pollicetur. Illud tibi, istud omnibus consulit.
Magnum illud, sed maximum est istud. Hoc si non
potest operari voluntas, in isto poterit remunerari
Denique in Deo id fuit mirabile magis, quod digna-
tus est mori pro servis. Charitatis augmentum majus
idem ipse commendavit esse, si quis pro fratre non
dubitasset animam ponere; fecit quod docuit: pro

retur.

(490) Huc referenda sunt Anonymi verba in ejus
Vita ad annum 811, ubi ait Ludovicum avi Carlo-
manni imitari gestisse memorabile exemplum, nisi
refragatio patris, vel potius divine voluntatis nubes
obicem præbuisset. Quanquam Lothario cum factio-
nis sue hominibus jubente eum ire in monasterium,
et ibi esse omnibus diebus vitæ suæ; renuit ille, nec
consensit voluntati eorum, nolens scilicet tum imi-
corum cedere perfidiæ, ex Thegani cap. 43.

(488) Hostiam vocamus. Hinc intelligitur viguisse
etiam tum morem penes laicos offerendi hostias in
missa consecrandas, seu, ut loquebantur, mactan-
das et immolandas. Ordo Romanus: *Apportante ar-
chidiacono oblatas in patena, a nullo immolatas,
etc.* Quanquam etiam consecrandi verbo non raro
utebantur. Usus ille offerendi hostias diutius per-
severavit penes monachos, ut constat ex Consue-
tudinum Cluniacensium lib. II, cap. 30.

(489) Nempe rotulam seu rotulum, id est schedu-
lam, qua de conjugis et filii salute certior redde-

nobis animam posuit. Pertulit Dominus mortem, ut servus reciperet dignitatem, non necessitati succumbens, sed plasmati suo ineffabiliter subveniens. Quod sequamur exemplum, in sese ostendit, et danti operam palmam victoriæ promisit, et permanens præmium reposuit. Quia ergo gregem suum regimini vestro commisit; pro eo, si necesse sit, usque ad mortem decertandum vobis insigne erit atque laudabile. His luculenter a prædicto viro instructus et fortiter in agendum animatus, me iterum iterumque sanctitati illius et fratrum attentius commendans, tametsi non ut ante tristis, non tamen adeo discedere hinc prævalui lætus: quippe qui quos dilexeram unice, supremum me sciebam transmittere vale. »

CAPUT XLV.

Igitur cum hæc fratribus ætatis et religionis merito primoribus relata fuissent, martyrem sanctum unanimiter exorandum constituerunt, quatenus ejus oracula, si quoquo modo fieri posset, eorum in salutem verterentur in alia. Quod cum sollicite peractum sit, digni attamen nullatenus super hoc auditi fuere, quoniam quidem hoc prædestinationis nunquam immutandæ constitit Dei. Nam eodem itinere contra filium legitimum et homonymum ducens exercitum, in quadam insula Rheni (491) vita corporali functus, perennem, ut remur, cum sancto quem incomparabili fuerat amore complexus, ejus meritorum obtentu est adeptus. Cujus exuviæ Mettis in basilica sancti Arnulfi, a quo genus (492) duxerat, celebratæ, tam opum pretiosarum quamque fisorum regalium ditatione sunt insigniter commendatæ. Et quoniam, ut eo manifestante cognovimus, volum explere renuit, nec toties peroptatum sepulturæ locum in fundo, martyris habere promeruit.

CAPUT XLVI.

Totius orbis Romani principe vita exempto, epi-

(491) Prope Ingilenheim infra Magontiam, ex Annalibus Fuldensis et Bertinianis.

(492) Id cuius notum, nempe ex Angiliso S. Arnulfi filio processit Pippinus Haristallensis dictus,

A logus tandem thematis hujus styli verecundia impellente ponendus est. Siquidem quantum ad meritum tanti martyris et ad materiæ spectat dignitatem, mutum est omne quod de eo quatumvis humana facundia fari potest, quoniam quidem omnis sermo humanus inferior est laude cœlesti. Pauca quidem sunt quæ de eo oratione inculta prosecutus sum, pluriora et pene innumerabilia fastidiosis lectoribus ignoscens omisi. Enimvero superest hodiètenus in chartophylacio nostro schedula Rodoini ad memorabilem Hilduinum abbatem transmissa, in qua numerosa plurimum capitulatione virtutum ejus insignia breviter personaliter habentur inserta, quorum summa in conum redacta, surgit in millibus quatuor centum septuaginta. Itaque tam ingenti materia victus, manum ori opponens, eruditioribus quibusque atque doctioribus, et qui necdum in hanc lucem prodire, succedentibus usque in finem sæculi temporibus hæc omnia tractanda relinquo. Quisque sane fastidiosus lautiori edulio appetis satiari, hunc nostrum furfurem postponens, sanctissimi Patris Ambrosii opus, quod de hujus triumpho cœlibis edidit, inquirens, in eo reperies ferculum ditissime refertum, cujus delicioso admodum siligine palato mentis degustato delectabiliter poteris saginari.

Explicuit epitomen miraculorum Sebastiani agonistæ insignissimi: cujus nomen ex Argivo in Latinum *imperialis* sive *imperatorius* sonans, aureo illius immaculi Agni volumine characteribus speciosissimis habetur insertum. Et ideo laudis ejus plena est terra, et memoriale ejus non derelinquetur in sæcula, quoniam regnat cum Christo feliciter in æterna gloria. Amen.

Ex codice Jotiano.

Gondacri monachi, martyr memorande, memento,
Codice qui parvo virtutum stemmata scripsi
Laude tua, possim quo regnum scandere cœli
Adjutus sanctis precibus, quarum juvamine multi
Corporis ac animæ captarunt munera læta.

ex Pippino Carolus princeps cognomento Tudes,
ex Carolo Pippinus rex Caroli Magni pater, Ludovici avus.

APPENDIX

De miraculis sancti Gregorii, deque nonnullis aliis cœnobii sancti Medardi reliquiis.

1. Exstat in appendice ad tomum II Martii Bollandiani libellus de Miraculis sancti Gregorii scriptus ab anonymo Medardensis cœnobii monacho circiter annum 1150, in quibus Constantia regina, Rotberti Francorum regis conjux, de ornando sancti Gregorii loculo admonita dicitur; Fulcosius seu Fulco Suesionensis episcopus ob direptas monasterii facultates ab eodem sancto increpitus anno 1025, quo Richardus abbas loco præerat: anno 1126 Josleno episcopo, abbate Gaufrido, « qui postea episcopus Catalaunensis claruit, » reliquiis S. Gregorii per urbem solemnè pompa delatis pestis repressa. Qua de peste habemus librum de Miraculis ope beatæ

D Mariæ tum patris, quem Hugo Farsitus composuit. Demum ex Actis sancti Goswini abbatis Aquincetini subditur ejus curatio facta eo in loco, ubi tum Prior erat, meritis Gregorii Magni. Quæ hic indicasse sufficiat.

2. Præterea in sancti Medardi cœnobium ex urbe Roma translatae sunt reliquiæ sanctorum Tiburtii et aliorum; cujus rei historiam ab Odilone monacho jam laudato descriptam hoc loco subjiciam. Legi etiam anonymi cujusdam narrationem de illatione corporis sancti Gildardi, et capitis sancti Romani Rothomagensium pontificum, eo facta regnante Carolo Calvo; quibus fusius referendis supersedeo.

INCIPIT EPISTOLA ODILONIS AD INGRANNUM, de adventu et susceptione corporum sanctorum martyrum Tiburtii, Marcellini et Petri, Marcelliani et Marci, Proti et Hyacinthi, Marii et Marthæ, Audifax et Abacuc, Abdonis et Sennis, quæ est pridie Idus Julii.

1. Omnia quæ dicuntur, nequaquam certæ rationis auctoritate discutuntur: quæ vero visa dicuntur, audita referuntur, habita demonstrantur, veridicis sanctionibus approbata creduntur. Proinde quia multi multa loquuntur de beatorum Marcellini et Petri, Marcelliani, Marci, Proti et Hyacinthi, Marii et Marthæ, Audifax et Abacuc, Abdonis et Sennis martyrum translatione ab urbe Roma in Gallias, et repausationis eorum locum vel se nescire dissimulant, et negligenter dissimulando invidiose abnegant! operæ pretium fuit, ut de sanctorum corporali præsentia Christi militum, et veritas rei ambiguae satisfaceret, et dubitantium fides ad amorem martyrum credendo in melius proficeret. Nihilominus et beati Tiburtii martyris adventus, et exceptio corporis ejus rationando (sic) describitur, et gloriosa sanctorum reliquiarum depositio Hermetis et Juliani, non minori devotione cum præfatis sanctis martyribus describendo suscipitur. Vehementer enim condecet, ut quorum una fuit voluntas transferendi se in Gallias, et unius locelli devexit quantitas, fiat adventus et depositionis eorum in monasterio sanctorum Medardi et Sebastiani, atque papæ Gregorii una eademque principalis lætitiæ solemnitas.

INCIPIT NARRATIONIS EPILOGUS.

2. Dominus et Augustus noster videlicet totius orbis Romani princeps, Francorumque regni pater piissimus, felix et providus imperator totius monarchiæ, Ludovicus scilicet, illius augustæ et venerandæ memoriæ Caroli Magni filius, qui ad liberandum orbem tyrannicis moderationibus, et ad comprimenda domestica mala divinæ dispositionis sublimatus est gratia, postquam Paterni suscepit imperii gubernacula, totius sanctæ Ecclesiæ fideles et filios per quatuor mundi climata pio moderamine provexit ad supernæ fecilitatis emolumenta. Hic sibi collatæ virtutis et gratiæ munera, honestæ fidei pariter et documenta dedit, et ornamenta religionis ecclesiasticæ multipliciter condecoravit. Multa quoque corpora sanctorum de pluribus Italiæ partibus in regna Francorum detulit, ubi maxime populus nobilitate superbus, armorum strenuitate decorus, non minima laude sapientiæ simul industriæ et prudentiæ, pollet et prævalet utique. Cujus ingenii solertia beatissimi et omnifaria laude dignissimi Sebastiani martyris corporalis gleba, simul et beatæ memoriæ Gregorii papæ sanctissima membra penes Suessorum mœnia in basilica summi confessoris Christi Medardi deportata pariter et collata videntur et habita.

3. Cum ergo innumerabilis miraculorum frequentia tunc temporis assidue fieret in sanctorum præsentia, per longa mundi spatia tanti odoris fragrantia non minima redolet virtutum notitia. Unde contigit ut quadam die, dum præfatus imperator hiemaret

A Aquisgrani palatii, sub tempore inter prandium plura cum optimatibus suis loquendo exorsus est regio more. Inter quæ plurima verborum colloquia, subito in beati Sebastiani martyris impedit translationis gaudia, et virtutum ipsius magnalia. De neglectis quoque martyrum sepulcris, quorum Romæ ingens esset copia, prolixitas sermonis subsequitur non minima. Factum est autem, dum hæc agerentur, ut quidam diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nomine Deusdona pro suis necessitatibus regis adiret imploraturus clementiam. Dum vero diutius in palatio moraretur, cum Einardo abbate, palatii regalis scilicet domestico, familiaritatem illius præ cæteris palatinis promeruit, et omnem humanitatis exhibitionem ab eodem abbate sine ulla improperatione suscepit. Inter hæc dum aperto propter quod venerat negotio Romam redire disponderet, ab eodem abbate multa donaria recepit in sua et maxime multorum præsentia ad perficiendam suæ reversionis diligentiam.

4. Igitur de Aquisgrani palatio profecti, prædictus scilicet abbas Einardus, et præfatus sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus, ad Augustam usque urbem Suessorum perveniunt. Ea tempestate dominus imperator ob amorem inelyti martyris Sebastiani cum omni apparatu et suorum procerum comitatu in monasterio devenerat sancti Medardi, sanctum Pascha prout competebat devotissime celebraturus. Hinc spectaculo vir venerandæ memoriæ Hilduinus abbas aderat in omnibus, qui et prædictum abbatem Einardum, et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum alius et honorificè suscepit, et familiariter tractavit, suorumque secretorum consocios adhibuit. Inter hæc familiaritatis obsequia supra modum jocundati, et in immensum lætati, paschales dies prosecuti sunt gaudentes. Denique accepta benedictione repeditionis suæ jam dictus diaconus, diversæ promissionis admodum largus beati Tiburtii martyris Hilduino abbati promittit venerabile corpus. Einardo quoque abbati fideliter spondet, ut fidelem legationem secum dirigeret, multas sanctorum reliquias in propria reciperet. Quibus promissionum dictis vehementer exhilarati, dominus videlicet Hilduinus abbas et Einardus, ambo legatos diligenter eligunt exquisitos, prudentia videlicet industrios astutia conspicuos. Sic cum præfato diacono iter aggressi, Romam quanta possunt celeritate præpropere tendunt.

5. Contigit autem ut quidam illorum, medio itinere perfecto, tertianæ febris corripere incommodo. Cum autem diutius imtempestæ noctis silentio graviter suo vexaretur incommodo, apparuit ab febricitanti præclari vultus juvenis, causam ab eo commissi negotii et laborem tanti perquirens itineris Cui cum ille promissa diaconi de reliquiis sanctorum Einardo abbati mittendis, et de his quæ beate me-

moræ Hilduino abbati pollicita fuerant per ordinem intimaret, respondit pulcherrimus juvenis, et dixit: Satis manifestum est, et patenter tui socii tibi sunt consci, quia quamplures dies tertiana febre laborasti. Surge velociter, festina iter, securus accelera negotium, tibi a Domino promissum consequeris votum: volo ut pro signo tuæ fidei sive credulitatis, effectum integræ percipias sanitatis. His dictis expergefactus, ab omni dolore et æstu febrium liberatus, omnia quæcunque viderat et audierat divinitus suis diligenter referre curavit comitibus: sicque factum est ut unanimiter et visioni crederent, et fidem divinis dictis pariter et promissis adhiberent.

6. Igitur Romam venientes, juxta basilicam beati Petri apostoli, quæ dicitur ad Vincula, in domo ipsius diaconi cum quo venerant, hospitium acceperunt; per aliquot dies cum eo manserunt, promissorum ejus adimpletionem incessanter, inquirendo perstiterunt. In hoc morarum suarum articulo consultum fuit, ut ad cœmeteria sanctorum simul cum diacono pergerent, ut si quid dignum in eis inveniri posset, suis desideriis satisfaceret. Itaque invento duce, videlicet locorum monstratore, primo ad basilicam beati Tiburtii martyris in via Lavicana, tribus ab Urbe passuum distante millibus, præproperis perveniunt gradibus. Denique martyris tumbam quanta possunt diligentia contemplantur, et utrum aperiri posset aliis nescientibus cauta circumspectione consideratur. Deinde in basilicam eidem cryptæ contiguam, in qua beatorum martyrum Marcellini et Petri corpora decenter erant tumulata, summa cum honoris descendunt reverentia. Nihilominus explorata etiam ipsius monumenti qualitate non minima secum habitando ad nota recedunt diversoria.

7. Sed quanto secretius secum pertractant, et hospitem suum posse latere hoc factum determinant, tanto citius eorum prævenit notitiam. Denique veritus præfatus diaconus ne præfati legati Hilduini abbatis voluntati suæ satisfacerent sine suo assensu, consilium eorum festinando maluit prævenire diligentius. Et quia idem ipse diaconus locorum sanctorum plenariam et perfectam notitiam habebat, blande illos vehementer alloquitur, scilicet ut communi concilio fieret quidquid agendum dispositio supernæ virtutis innotesceret. Assentiunt pariter concilio senis, utpote primi archidiaconi sanctæ Romanæ sedis. Tempus quoque operis festinanter aggrediendi sapienter indicitur, et pari voto summisque desideriis præstolatur. Tunc peracto triduo jejunio, noctu ad loca sanctorum pervenitur, nullo sentiente Romanorum civium: ingressique basilicam sancti Tiburtii martyris, solentenus prosternuntur: altare illud aperiri tentatur, sub quo sacratissimum corpus martyris positum esse credebatur. Sed mox in primo conamine virtus quærentium deficitur, quia nimia mentis et corporis horripilatione concutitur. Monumentum quoque durissimo marmore politum duriori ferro durius resistit, et conantium manus aperire facile repellit.

A In hac ergo cordis anxietate positus divina illico gratia clementer succurrit. Enimvero quidam monachus, quasi bonus Dei angelus, mox illis advenit, nomine Basilius. Hic in monte Palæstinæ cum suis discipulis jam diebus multis habitaverat, sub norma probatissime religionis. Cujus salutaribus consiliis animati, sacris orationibus adjuti, quamvis cum periculo capitis tandem sacratissimum corpus jam dicti martyris reperiunt. Sublato itaque eum omni veneratione sacratissimo corpore operosis composito palliis, honorifice in cryptam beatorum martyrum Marcellini et Petri defertur cum omni jubilationis exultatione.

8. Mox festinanter ad tumbam sanctorum martyrum genibus flexis descenditur. Pietas Domini nostri Jesu Christi cum interno rugitu cordis invocatur, martyrum deprecationibus sanctorum quidquid agendum est supplicibus votis quærentium committitur. Confestim in ipso noctis crepusculo lapis, quo summitas sepulcri tegitur, de loco suo removetur. Tandem invenitur sacratissimum sancti Marcellini corpus in superioribus ejusdem sepulcri semotim positum et involutum diligentius. Ad ejus quoque caput tabulam marmoream positam considerant descriptam expressius, quoniam pretiosi martyris ibi sepultum quondam a fidelibus venerabile jacebat corpus. Illico cum summa veneratione sanctissimam levantes glebam munda sindone involutam, juxta corporalem beati Tiburtii martyris deponunt præsentiam.

C 9. His ita peractis, per diversa mutatur eorum cogitatio mentis, et non minima exoritur anxietas, quia beati Petri exorcistæ et martyris sacra non potest haberi societatis præsentia. Talibus infortuniis mente turbati, tanta animi virtute laborant, ut nec cibum sumerent, nec somno acquiescerent, nisi martyrum corpora sicut in passione socii, sic etiam in peregrinationis itinere deferrentur inseparabiliter adjuncti. Talibus desideriis incessanter accensi, ad suprascriptam iterum sanctorum martyrum cryptam trepidi accedunt, apertoque sine ulla difficultate sepulcro, sacra beati Petri exorcistæ et martyris membra nullo prohibente, gaudentes et alacres detulerunt ad propria. Igitur levioribus ut prævalent sarcinis aptantur corporibus sanctorum loculi juxta qualitatem temporis et difficultatem arripiendi itineris.

D 10. Inter tanta divinæ dispensationis officia, et religiosi cultus obsequia, contigit ut dum sanctorum martyrum Marii, Marthæ, Audifax et Abacuc noctu causa orationis cum præfato archidiacono circumirent cœmeteria, divinæ commotionis perciperent oracula, quorum consolationibus et indicibus evidenter instructi, eorum pariter quatuor tollerentur corpora, et præfatorum celerius admiscerentur loculis sanctorum. Quod mox sine ulla difficultatis mora cum summa perpetratum est reverentia.

11. Sic illa tota sanctorum martyrum massa illustris archidiaconi deliberatur industria, et a legatariis domini Hilduini abbatis geminato gaudio de-

fertur suscepta, cæterorumque martyrum reliquiis admista, Papiam usque deferendo exsultantibus animis pariter deveniunt eundo. Ibi ergo propter jumentorum refectionem et propter longioris viæ reparationem statuerunt sibi per aliquot dies in eadem Ticinensium videlicet Papiæ civitate gratissimam indulgere repausationem. In hoc morarum suarum articulo, contigit legatos sanctæ Romanæ Ecclesiæ a Romano directos pontifice Ticinum advenisse. Itaque veriti de adventu illorum sibi aliquid incommodi vel etiam impedimenti accedere posse, sapienti consilio sapienter præsentiam illorum maluerunt anticipare. Confestim ad invicem secretorum suorum detegunt notitiam, et per ordinem exponunt interiorem cordis scientiam. Illi Romani pontificis legatio se quantocius manifestat in Gallias ad imperatorem iter velle arripere, quia cogebat illos non minima festinare necessitas sedis apostolicæ. Qua de re facti nostrates solliciti, fidelitatem proponunt simul et amicitias abbatis Hilduini, auctoritatem quoque insuper piissimi imperatoris Ludovici certis innotescunt indiciis, et translationem sanctorum præfatorum martyrum in Gallias luculenta ratione manifestant.

12. Sicque factum est ut quos prius querulos habuere derogatores, postmodum per omnem viam fidissimos reperirent suffragatores. Ita totum factum est, et sic per conjecturas mansionum, per pericula et anfractus Alpium, tandem ad Sanctum pervenerunt Mauricium. Ibi causa repausationis suæ diem cum nocte peragunt ad integrum. Enimvero mox illa sanctorum corpora vilibus loculis inclusa, holosericeis linteis pretiosius et dignius involuta, feretri vehiculo decenter imponuntur, aureis peplis desuper obtecta. Inde cum laudibus et promoti, comitante Dei gratia, thesaurum desiderabilem palam et aperte cum adiutorio populi occurrentis undique usque ad diu præoptati ruris confinia deportavere.

13. Jam tunc temporis adventus sanctorum fama non minima longe lateque sese resperserat: et ideo velut ex umbilico terræ innumerabilis erumpebat populus circumquaque. Ipsa denique Augusta Suessorum a duobus fere millibus tota pene

civitas eis obviam ruit, et sacras exuvias usque ad transitum fluminis Axonæ laudantes in jubilo vocis cum laudibus deduxere. Ex alia parte fluminis religiosa monachorum concio, ecclesiasticis redimita infulis, cum pluribus aderat fidelium turmis, quæ geminatis gaudiis tantis se gaudet frui patronis, et adesse præsentium martyrum spectaculis. Inde pariter incedentes, et diem variis luminibus argentes, cum thymiamateriis procedunt, et crucibus auro gemmisque pretiosis affabre distinctis ordinibus solemniter exsultantes, in hymnis et canticis spiritualibus invehunt in secretis basilicæ sancti Medardi penetralibus.

14. Anno Incarnationis Dominicæ 828, n. Idus Julii, venerabilis abbas Hilduinus suscepit corpora sanctorum martyrum Tiburtii, Marcellini et Petri, Marii, Marthæ, Audifax et Abacue, et apud sanctum Medardum in loco celebri honorifice collata penes venerabile corpus inclyti martyris Sebastiani deposita, cujus adventus et exceptionis corporis ille tertius annus tunc extitit temporis. Ibi specialiter usque in hodiernum diem ab omni populo cum omni veneratione coluntur, et debito religionis honore corporaliter habita servantur; et sicut gloriosiores faciunt milites vulnera pro imperatore suscepta, ita et ipse Deus rex martyrum Dominus noster Jesus Christus, suorum militum imperator gloriosus, pro confessione sui nominis prætexta martyrii purpureos in omnibus miraculorum signis et virtutibus efficit gloriosos. Sed quia per idem tempus pene ab ipsa ultima Tyle fiebat ad ipsum locum innumerabilis omnium concursus propter frequentiam sanitatum atque signorum, quæ indiscrete fiebant in præsentia ejusdem martyris Christi Sebastiani, singulariter ac proprie cuncta miraculorum insignia diebus in illis habita ad præfatos sanctos martyres quamvis nequeant cuncta referri, communia tamen credis: Iva fide possunt esse et dici. Vere et absque ambiguitate ulla propter hoc præcipue fuere communia; quoniam sicut apud Deum æquales creduntur meritis, ita non absurde putantur in præstantis miraculis communiter operari.

ODILONIS MONACHI

EPISTOLA AD HUGBALDUM MONACHUM S. AMANDI

(Apud Marten. Ampliss. Collect., tom. I, pag. 266.)

Priscæ gravitatis tenore conspicuo omnique probitatis genere permodesto domno HUGBALDO humanis divinisque studiis experientissimo ODILONE peccator, vera et indissolubilis amicitie copula etiam quæ Christo glutino nectitur.

Hunc vestræ fidelissimæ paternitati, ex quo primum præoptabilem vestræ dilectionis gustum abs-

que ullius prærogativa meriti prælibari promerui in deficientem in plenitudine charitatis inesse sine contentatione non ambigo, et ut finetenus sic maneat letis viscerum præcordiis ambio et exposeo. Misisti mihi libellum de Vita beati Lebuini amici Dei prædenter ornateque compositum, omnis philosophiæ partibus undique roboratum, quem quidem legi, et